

05  
4670

KÕIKI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

# KLASSIVÕITLUS

---

---

**№ 5 (176)**

**M A I**

**1 9 3 5**



## SISUKORD

	Lhk.
1. Võitlus tööliste ühise väerinna eest . . . . .	1
2. <i>H. P.</i> — „Eestis olukord kõigil aladel paranenud“ . . . . .	6
3. Appi poliitvangidele! . . . . .	13
4. <i>N. Jürisson</i> — Hiina nõukogude raioonid ja punavägi Tshan-Kai-Scheki kuuenda sõjakäigu lõpuks . . . . .	15
5. <i>G. Henrikovsky</i> — Faschistlik Poolamaa tuldpurskava mäe otsas 23	
6. <i>E. K.</i> — Nõukogude Liidust . . . . .	26
7. <i>A. R.</i> — Valge Eesti elupäevad. — Aprillikuu kroonika . . . . .	29

# KLASSIVÕITLUS

Nr. 5 (176)

M a i

1935

## Võitlus tööliste ühise väerinna eest

I

### Profinterni ettepanek Amsterdami ametiühingute Internatsionaalile

Ametiühingute liikumise lõhenemist ära kasutades on kodanlus 5 kriisiaasta vältel suutnud kapitalistlikkude maade töölistelt nende poliitilised õigused ja majanduslikud võidud tervelt või osaliselt ära võtta. Töölisklassi seisukord läheb kõigil kapitalistlikkudel maadel — asumaadel järjesti raskemaks ja väljakanaatatumaks. Kriisi raskused lasuvad ainult töörahva õladel. Mitmelgi maal (Saksamaal, Austrias, Hispaanias) on fäschism ajutiselt võidule pääsenud ja tööliste legaalsed organisatsioonid, tööliste ajakirjanduse ja kõik töölisklassi loodud tööliste-ettevõtted hävitanud. Fäschism ähvardab ka teiste maade tööliste liikumist.

Samal ajal lähevad riikide vahekorrad ikka teravamaks ja teravamaks. Saksamaal valmistub fäschism maadeahmimise sõjale. Jaapani imperialism jätkab kallaletungimist Kauges Idas, ühe Hiina riigi osa (provintsi) teise järel oma küüsi haarates. Itaalia saadab oma sõjavägesid Abessiiniasse. Iga silmapilk võib mõnest kohalikust kokkupõrkest uus rahvusvaheline veresaun lahti puhkeda, mis kogu töötava inimsoo kuulmatuse viletsusse kisub.

Töölisklassil on selleks küllalt jõudu, et kallaletungid tagasi lüüa, oma huviseid kaitsta ja uue rahvusvahelise veresauna lahtipuhkemist takistada. Kuid selleks on tarvis, et ta kõik oma jõupingutused võitluses ühise vaenlase vastu ühendaks, on tarvis, et ametiühingulised organisatsioonid, töölisteliikumise otsekoheste ja üldiste eesmärkide teostamiseks, koos ühises väerinnas kodanluse vastu astuksid, on tarvis

lõhestatud ametiühingulises liikumises ühtsus jalule seada.

Kui terve maailma ametiühingulised organisatsioonid käesoleva aasta 1. mail käskäes, liitunud ridades, fäschismi, kapitali pealetungi ja sõjahädaohu vastu välja astuksid, — juba sel oleks määratusuur tähtsus. Eriti tähtis oleks lähema aja jooksul Prantsusmaa ja Hispaania ametiühingute ühendamine edukalt läbi viia, kus selles suunas juba tõsisid samme on astunud, ja Saksamaal ühiste jõupingutustega vabad ametiühingud jalule seada, mille massilist iseloomu selleks tarvis on, et kapitalistide pealerõhumisele vastulööki anda ja fäschistlikku korda kukutada.

Sellest välja minnes paneb Punaste ametiühingute Internatsionaali täidesaatebüroo ette Ametiühingute Punase Internatsionaali (Profinterni) ja Rahvusvahelise Ametiühingute Ühenduse (Amsterdami Internatsionaali) esindajate vahel nõupidamist toime panna, et järgmised küsimused läbi arutada:

1) Punaste Ametiühingute Internatsionaali ja Rahvusvahelise Ametiühingute Ühendusega liitunud ametiühingute ühised väljaastumised 1. mail fäschismi vastu, kapitali pealetungimise vastu ja sõja vastu.

2) Prantsusmaa ja Hispaania ametiühingute ühinemisele kaasaaitamine.

3) Saksamaal vabade ametiühingute uuesti jaluleseadmisele kaasaaitamine.

Ühtaegu arvame meie, et väga tähtis oleks samal nõupidamisel ka seda küsimust arutada, millel terve maailma töö-



listeklassi kohta suur tähtsus on, nimelt: küsimust rahvusvahelises ulatuses ametiühingulise liikumise ühtsuse jaluleseadmise vormide, meetodite ja tingimuste kohta.

Iseendast mõista oleme meie valmis teie ettepanekut nõupidamise päevakorra kohta arutusele võtma. Meie volitame

seltsimehi Raccamond'i ja Monmousseau'd teiega käesoleva küsimuse kohta läbirääkimisi pidama.

Ametiühingulise tervitusega

*Punaste Ametiühingute Internatsionaali täidesaatebüroo.*

7. märtsil 1935.

## II

### Amsterdami Internatsionaali kiri Profinternile

Kodanikud!

Ametiühingute Rahvusvahelise Ühenduse büroo tegi, pealeseda, kui ta oma koosolekul 14. märtsil s. a. nende ettepanekuga oli tutvunenud, mis teie kirjas Moskvas, 7. märtsil, olid üles seatud, mille ülesandeks teile järgmist vastata:

Ametiühingute Rahvusvahelise Ühenduse seisukoht kommunistide ettepanekute suhtes väljaastumiste ühtsuse, ühise ehk üldise väerinna kohta on kongresside ja peanõukogu otsustes nii sagedasti ära määratud ja kinnitust leidnud — muu seas alles üsna hiljuti, 1934. a. 29. augustil Weymuthis —, et ta, nagu arvata võib, terve maailma ametiühingute töölistele küllaldaselt tuttav on. Bürool ei ole ei õigust ega soovigi sellest käitumisjoonest, mis Ametiühingute Rahvusvahelise Ühenduse kongressid ja peanõukogu istangjärgud on ära märkinud, lahti ütelda. Teisest küljest ei või Ametiühingute Rahvusvaheline Ühendus, ametiühingulisest distsipliinist kinni pidades, rahvusvahelises ulatuses seda ühist väerinda vastu võtta, mille kõik tema alla kuuluvad rahvuslikud ametiühingulised keskused tagasi on lükanud.

Sellepärast arvab ARÜ büroo, et nõupidamine teie kirjas ette pandud kolme punkti üle, ühise väerinna suhtes, mingit praktilist tagajärge ei või anda.

Mis rahvusvahelise ametiühingulise liikumise organisatsioonilise ühtsuse uuesti jaluleseadmise probleemisse puutub, siis määrab siin Weymuthi resolutsioon 29. augustist 1934 ARÜ seisukoha kindlaks. See resolutsioon ütleb põhimiselt järgmist:

Ametiühingute Rahvusvaheline Ühendus võitleb 1919. aastast saadik ametiühingulise liikumise ühtsuse eest; ta kinnitab, et seda ühtsust nüüd rohkem vaja on kui kunagi enne, ja arvab, et ARÜ see aluspind (baas) on, mille peal terve maailma töölistel ühineda võivad. Sellepärast kut-

sub ta uuesti kõigi maade töölistel reguleeritusesse organisatsioonidesse astuma, ja nende käudu Ametiühingute Rahvusvahelise Ühenduse. Ta arvab, et kommunistlikud ametiühingud ja Ametiühingute Punane Internatsionaal, Moskva kirjas ette pandud ühtsuse-juhtsõnu tarvitades, valmis on sellele teele astuma.

Büroo võis suure rahuldusetundega seda tõsiasja märkida, et Norra rahvuslik ametiühingute keskus, kes rahvusvahelisest liikumisest hulga aastaid eemale hoidus ja kelle vaate kohta rahvusvahelise ametiühingulise liikumise ühtsuse suhtes sellepärast teatud kahtlus võis tekkida, — oma viimasel kongressil, 1934. a. detsembris, otsuse vastu võttis, mis sellesse küsimusse selguse toob. Kõigis oma punktides kooskõlas olles ARÜ otsuste vaimuga, on see seisukoht üldjoontes märgitud Norra ametiühingute keskuse kirjas, mis selle keskkohta sekretariaat 14. veebruaril Profinternile saatis ja milles ta küsimuse vormaliselt järgmiselt üles seab: „Kas on Ametiühingute Punane Internatsionaal valmis kõikidel maadel, kus teatud grupid ametiühingute rahvusliikudest keskustest on lahu löönud, ametiühingulise liikumise ühtsuse uuesti jaluleseadmist hoogustama. Ametiühingute Internatsionaalil peab, oma aluspõhjaks, igal maal üks rahvuslik organisatsioon olema.“

Sellepärast on kõigepealt vaja, et Ametiühingute Punane Internatsionaal ARÜ büroole teataks, kas ta valmis on need esialgsed (eel) tingimused vastu võtma, mida Ametiühingute Rahvusvaheline Ühendus (ja samuti ka Norra ametiühingute rahvuslik keskus) selle rahvusvahelise ametiühingulise ühtsuse teostamiseks tarvilikuks peab.

Ametiühingulise tervitusega

*ARÜ büroo nimel: peasekretär.*

## III

**Vastus ühise väerinna ja ametiühingulise ühtsuse vastasele ARÜ büroole**

Kodanikud!

Täidesaatebüroo sai kätte teie eitava vastuse Profinterni ettepanekule 7. märtsist 1. mai üheskoos läbiviimise, Prantsusmaa ja Hispaania ametiühingute ühinemisele kaasaaitamise, Saksamaa vabade ametiühingute uuesti jaluleseadmise ja rahvusvahelise ametiühingulise liikumise ühtsuse üle läbirääkimiste algamise kohta.

Teie kirjutate, et ARÜ kongresside otsusi ja peanõukogu otsust, mis Weymuthis tehtud, silmas pidades juttugi ei või olla ühisest väerinnast ja ühistest väljaastumistest, ja et „nõupidamine Profinterni poolt ettepanud kolme punkti üle mingit praktilist tagajärge ei või anda“.

Teie äraütlemine üheskoos väljaastumisest ei vasta töolisteklassi huvidele. Vaevalt võib keegi ametiühingu liige, ükskõik missugusest voolust, eitada, et tööliste hulkade seisukord kapitali pealetungimise tagajärjel kohutavaks on muutunud, et fashism ja fashistlikud organisatsioonid kasvavad, ja et sellest töolistel vajadus tekib kõiki oma jõudusid, kõiki ametiühinguid üheskoos oma ühise vaenlase vastu võitlemiseks ühendada.

Tööpalk on kriisiaastate vältel kõigil kapitalistlikkudel maadel tugevasti alla löödud. Isegi ametlike andmete järgi, mis ilmselt vähendatud, on töolisteklass ainuüksi tööpalga kärpimisega kümned miljardid dollarid kaotanud. Töö intensiifitseerimise (tööpinevuse tõstmise) ja vahenditu majandusliku ning poliitilise pealesurumise teel on tööliste kurnamine kohutavalt suurenenud. Ühtaegu viletsuse, enesetapmist arvu, prostitutsiooni enesekulmatu kasvuga piiratakse tugevasti sotsiaalset kindlustamist ja sotsiaalset seaduseandlust, kuna see Austrias, Saksamaal, Poolas koguni täielikult on kaotatud. Välja arvatud vaid mõned üksikud maad, kus veel riiklik kindlustus kärbitud ulatusel maksab, on miljonid töötud sunnitud endid armuandidest elatama. Abiraha asemel, mida seaduslikus korras tööpuiduse põhjustajatelt — ettevõtjatelt ja riigilt — peab sisse nõudma, saavad töötud kerjakoorkesi, töö asemel — sunnitöö laagri. Ainult sõjatööstus käib täiekoormatusega, töötab selleks, et imperialistid uues rahvusvahelises sõjas saaksid maakera uuesti ümber jaotada, kuigi see

jälle kümnete miljonite inimeste elu maksaks.

Nii mitmelgi maal on monopolistlik kapital selleks, et kurnamist ikka edasi suurendada, fashistliku diktatuuri maksuma pannud, on ära rüüstanud mitte ainult need tööliste organisatsioonid, kes kodulusega koostöötamise vastu välja astusid, vaid ka ametiühingud, kes kapitalistidega koos töötasid. Euroopa südames — Saksamaal — on alasti fashistlike murtukate diktatuur maksuma pandud. See sündis sellepärast, et Saksamaa tööliste klass mitte ühteliitunud jõududega pealetungiva fashismi vastu välja ei astunud, et teie Internatsionaali kõige tugevama organisatsiooni — Saksamaa ametiühingute ühenduse — juhatus revolutsioonilikud töölised ametiühingutest välja heitis ja mitte ainult ühisest väerinnast süstemaatlikult ära ei ütelnud, vaid üheskoos väljaastumisi alati nurja ajas, neid provokaatoriteks nimetades, kes üheskoos streikima ja fashistide vastu tõelikule võitlusele kutsusid. Saksamaa ametiühingute ühenduse juhatus kinnitas aasta-aastalt, et ühine väerind kapitali vastu mingeid tagajärgi ei anna, ja nüüd kordate teie tähtselt Saksamaa ametiühingute ühenduse juhtide pankrottijäänud poliitikat, mille eest Saksamaa töolisteklass nüüd nii kallist hinda peab maksma.

Kas ei kisenda mitte Saksamaa ja Austria põrutavad sündmused sellest, et vaja on töolisteklassi jõud võitluses kapitalistide vastu maksimaalselt (kõige võimalikuma ulatuseni) ühendada ja kokku liita? Kas ei ole selge, mäherdust määratusuurt osa etendaks Saksamaa vabade ametiühingute uuesti jaluleseadmine fashismi — selle üleilmse sõja peaõhutama — kukutamiseks?

Kui viimaste aastate majanduslike võitluste tagajärjed võtta, siis on ka siin lõhenemine ja üheskoos väljaastumistest äraütlemine, mille põhjuseks kogunisti mitte tööliste huvid ei olnud, tööliste raskeid hädasid toonud. Sajad ja tuhanded streigid Prantsusmaal, Ühendriikides, Tshehoslovakkias, Poolamaal, Inglismaal, Belgias, Skandinaavia ja Balkani maadel lõppesid tööliste lüüasaamisega sellepärast, et kapitali ühisel väerinnal tööliste lõhestatud väerind vastas seisis; ja selle väerinna oli lõhestanud klasside koostöota-

mise poliitika, mida ajab reformistlikkude ametiühingute juhatus. Ja teisel pool andis suur hulk streike sellepärast jaatavaid tagajärgi, et kõikide voolude töölised, klassivõitluse alusel, ühiselt välja astusid. Kas ei ole mitte kümneid juhtumeid, kus paljud streigid sellepärast tööliste liitumise saamisega lõppesid, et rahvusvaheline solidaarsus (ühistunne) vähene ja nõrk oli: ühe maa kapitalistid said streigi ajal teiste maade kapitalistidelt toetust, streikivad töölised aga ei saanud oma enda internatsionaali organisatsioonidelt vajalikku abi ja toetust? Tuletame meelde Inglismaa, Prantsusmaa, Saksamaa, Tšehoslovakkia kaevandustööliste, veotööliste, kiutööliste jt streike. Kus oli siin solidaarsus? Kus oli klassihuvide kõige algelisemgi ühtsus? Kes suudab need vastuvaidlematud tõsiasiad ümber lükata?

Teie kirjas ei ole mitte katsetki tõestada, nagu ei nõuaks mitte rahvusvahelise proletariaadi huvid tööliste üheskoos väljaastumisi 1. mail, või kaasaaitamist Prantsusmaa ja Hispaania ametiühingute ühinemisele ja Saksamaa vabade ametiühingute uuesti jaluleseadmisele. Teie ütlete lihtsalt ära revolutsioonilikkude töolistega ühist väerinda loomast, kuna teie samal ajal oma Internatsionaali juhtide ühist väerinda kodanliste parteidega Belgia valitsuses (Deslätres) tegelikult toetate, samuti Amsterdami Internatsionaali abipresidenti Leon Jouhaux (Shuoo) ühist väerinda Prantsuse kaubandusepalati esimehe Garnier'ga ja riikliku ühiskondlikkude tööde komisjoni kõrgete ametnikkudega, kelle koosseisu vabariigi president Lebrun erilise otsusega 30. märtsist 1935 kindlaks määras. Võiks veel rea teisi näiteid tuua, kus teie Internatsionaali juhid pinda leiavad „ühiseks väerinnaks“ ja „üheskoos väljaastumiseks“ ettevõtjate organisatsioonide esindajatega; samal ajal aga ei ole teil tahtmist ühist väerinda luua ametiühingute vahel, kes Profinterni külge kuuluvad, ja ametiühingute vahel, kes ARÜ alla kuuluvad, et kogu töolisteklassile ühiste nõudmistest sest võidelda.

ARÜ büroo ütleb ühise väerinna loomisest lahti ilma oma liikmete hulga teadmata ja nõusolekuta, tehes seda nende liikmete nimel, kuna samal ajal paljudel maal teie Internatsionaali külge kuuluvate ametiühingute liikmed tuliselt ja energiliselt ühise väerinna ja ühiste väljaastumiste poolt on. Kõige silmapaistvamaks tõestuseks sellele on möödunud aasta veebruarikuu üldstreik ja rida majanduslikke streike 1934. ja 1935. a. a. Prantsus-

maal, kus Unitarse Üldise Tööliidu ja Üldise Tööliidu liikmed vennalikult koos võitlesid; seda tõestavad Austria tööliste sõjariistus lahingud, Hispaania tööliste streigid ja sõjariistus võitlused, kus mõlemi ametiühingulise Internatsionaali liikmed üheskoos ühise vaenlase vastu võitlesid, ja seda tõestab, lõpuks, rea ühtsate ametiühingute loomine Prantsusmaal, Austrias ja Hispaanias, millistes ühingutes nii Profinterni kuuluvad töölised, kui ka ARÜ alla kuuluvad töölised on ühinenud.

Mis aga teie kirja sellesse osasse puutub, kus rahvusvahelise ametiühingulise liikumise ühtsust käsitatakse, siis ajab see töolistehulkadele selge küsimuse teadlikult keerulikuks ja segaseks. Profinterni täidesaatekomitee tegi ettepaneku kahe Internatsionaali esindajate nõupidamisel *rahvusvahelise ametiühingulise liikumise ühendamise vormide, meetodite ja tingimuste* küsimust läbi arutada. Vastuseks selle konkreetse ettepaneku peale osutate teie ARÜ peanõukogu resolutsioonile, mis Weymuthis vastu võetud. See teie resolutsioon seab eeltingimusena üles igal maal ühiste ametiühinguliste keskuste loomise sel teel, et revolutsioonilikud ametiühingud nn. „regulaarsetesse“ organisatsioonidesse astuksid ja Profintern likvideeritaks.

Profinterni täidesaatebüroo arvab samuti, et rahvusvahelise ametiühingulise liikumise ühtsuse võib luua — ja peab looma — iga maa ametiühingute ühtsuse alusel. Profintern ei ole mitte ainult „valmis kõigil maal ametiühingulise liikumise ühtsuse jaluleseadmist hoogsustama“, vaid ta teostab seda, samuti kui ta sektsioonidki, tegelikus elus. Sel alal on juba suuri edusamme astunud Prantsusmaal, ja isegi põrandaaluste töötajate juures Austrias ning Hispaanias. ARÜ büroo lükkab tagasi ühiste väljaastumiste ettepaneku, mille Profintern selleks tegi, et nendel maal võimsat ühtsat ametiühingulist liikumist luua, mis ametiühinguliste Internatsionaalide organisatsioonilist liitumist tuntavalt kergendaks ja kiirendaks. Teie ütlesite isegi ära selle küsimuse üle läbiarvamisi pidamast, tagasi lükates *ühinemise* kokkuvõttealuse alusel, ja nõuata täiesti vastuvõtmata tingimusi: revolutsioonilikkude ametiühingute likvideerimist ja laialisaatmist, millega teie lõhet aina veelgi süvendate.

Mis aga „regulaarsete“ organisatsioonide küsimusse puutub, siis ei võta teie oma resolutsioonides lähtepunktiks mitte Ametiühingute Punase Internatsionaali reaalselt

oletsemist, mitte revolutsioonilikkude ametiühingute aktiivset võitlust kapitali vastu, vaid mineviku vormalised küsimused. Teie kõnelele „regulaarsetest“ organisatsioonidest. Kus aga on õieti need „regulaarsed“ organisatsioonid? Kumb kumba küljest lahku lõi?

Kui teie vaatepunktile asuda, siis tähendaks see, et ametiühingud Hollandis peaksid sündikalistlikku Rahvuslikku Töölise Sekretariaati tagasi pöörama, millest nad omal ajal lahku lõid; et reformistlik raudteelaste föderatsioon ja rida teisi föderatsioone Prantsusmaal peaksid vastavatesse unitaarsetesse föderatsioonidesse tagasi pöörama, kust nad 1921. aastal, peale seda, kui revolutsioonilikud töölised nende föderatsioonide kongressidel rõhuva häälteenamuse said, välja astusid; või et reformistlik põllutöölise ühing Tšehoslovakkias põllumajanduslikkude töölise punasesse ametiühingusse peaks tagasi pöörama, millest pisike vähemik lahku lõi. Kui teie vaatepunktile asuda, siis peaks Rumeenia reformistlik ametiühingute ühendus revolutsioonilikkudes ametiühingutesse astuma, kellel Klausenbergi kongressil 1923. aastal tuntav enamus oli. Teie teate vististi ka, et Soome ametiühingute ühenduse määratu enamus Profinterni pooldajatest koosnes, ja et teie Internatsionaali pooldajad ametiühingute ühtsast keskuselt lahku lõid, kusjuures mitte rohkem kui viies osa organiseeritud töölisi nende järele läks. Teie Internatsionaali pooldajad on praegu ainult sellepärast Soome ametiühingute ühenduse eesotsas, et Soome valitsus endise ametiühingute ühenduse laiali ajas ja sadanded ametiühingute tegelased areteeris. Samasugune on seisukord ka Jugoslaavias ja mitmel teiselgi maal (muuseas ka Eestis. — *Toim.*).

Teie teate väga hästi, et siin tegemist ei ole mitte „gruppidega“, vaid sadade tuhandete ja miljonite töolistega, kes oma maa ja terve ilma proletariaadi klassivõitluses määratud osa etendavad. Nõukogude Liidu ametiühingud ühendavad praegu enam kui 19 miljonit töolist ja teenijat, ja mängivad väljapaistvat osa oma riigi kui ka kogu rahvusvahelise töölistelikkumise saatuses. Revolutsioonilikud ametiühingud Hiinas, Prantsusmaal, Tšehoslovakkias, Poolamaal, Jaapanis, Kuubal, Tšiilis, Ameerika Ühendriikides, Itaalias, Kanadas, Filipiinidel, Austrias, Saksamaal, Indias, Lõuna-Aafrikas, Argentiinas, Uruguais, Mexikos jm peavad võitlust kodanluse vastu. Olgugi, et pööranda alla aetud ametiühingute liikmete arv mõningatel maadel (Jaa-

pan, Itaalia) viimase kolme aastaga, terrori, ennekuulmata tagakiusamise ja ametiühingute liikmete hulgalise tapmise tagajärjel, on vähenenud, kuid isegi kodanluse ei julge nende ametiühingute määratusuurt tähtsust proletariaadi klassivõitluses eitada. Rahvusvaheline ametiühinguline organisatsioon ei saa praegustes tingimustes teisiti, kui peab oma koosseisu ka pöörandaalused ametiühingud võtma, et oma võitlusega neid tööliseorganisatsioonide pöörandaalt pööranda peale tuua.

Siin ei ole tegemist mitte „lahkulõõnud gruppidega“. Ükskõik kuipalju resolutsioone teie Internatsionaali kongressid või peanõukogu selles küsimuses ka oleksid vastu võtnud, *siin on tegemist rahvusvahelise ametiühingulise organisatsiooniga, mis terve maailma revolutsioonilikke töölisi ühendab*. Siin on tegemist organisatsiooniga, kes ametiühingute ühtsust tahab, väga hästi teades, missugused ja kui sügavad lahkuminekud nende vahel valitsevad. Üleilmse ametiühingulise liikumise ühtsuse võib luua ja see saab loodud ainult sel juhtumil, kui läbirääkimised mõlema Internatsionaali *ühedõigustuse alusel* sünnivad, kui ühtsus ametiühingulise demokraatia alusel üles ehitatakse, propostionaalse esindusega juhtivates asutustes — et kapitali pealetungimise, fashismi ja sõja vastu võidelda.

Profinterni täidesaatebüroo lükkab sellepärast tagasi kõik ja igasugused ultimatumid ja *kinnitab uuesti oma valmisolekut üheskoos Ametiühingute Rahvusvahelise Ühenduse esindajatega* ja kõigi maade ametiühingute keskuste esindajatega *ametiühingute ühendamise vorme, meetodeid ja tingimusi iga üksiku maa ja rahvusvahelises ulatuses läbi arutama*. ARÜ büroo seisukoht — läbirääkimiste tagasilükkamine — on lõhe alalhoidmise ja süvendamise seisukoht, ükskõik missuguste ühtsuse-sõnakõlksudega seda ka ei varjatakse.

Küsimus ei seisa mitte ühe Internatsionaali külge kuuluvate ametiühingute likvideerimises, mitte ühe Internatsionaali likvideerimises teise kasuks, mitte selles, et üks ametiühingu organisatsioon teise sisse läheb, — siin on tegemist paralleelsete ametiühingu-organisatsioonide kokkuliitmisega *laia ametiühingulise demokraatia alusel, ühtsa ametiühingu loomisega igas tõesuses, ühtsa ametiühingulise ühenduse loomisega igal maal ja ühtsa ametiühingulise Internatsionaali loomisega*. Kes tegelikult kapitali pealetungimise vastu, fashismi vastu ja sõja vastu võidelda

tahab, see ei või ühtsate väljaastumiste ja ametiühingulise liikumise ühtsuse vastu olla ja ei pea seda olema.

Teie ametiühingute liikmete arv, kes ühist väerinda ja ühtsust vajalikuks tunnistavad, kasvab iga päevaga. Seda tunnistavad 561 ühtsat ametiühingut Prantsusmaal, reformistlikkude ja revolutsioonilikkude ametiühingute ühinemise algus Hispaanias, põrandaaluste ametiühingute loomine kommunistide ja sotsiaaldemokraatide ühiste jõupingutustega Austrias. Teie vastus ei ole mitte teie Internatsionaalis olevate miljonite tööliste vastus. Tööliste hulkade elulikud huvid nõuavad käskivalt ühiste väljaastumiste vajadust. Profintern tahab nende hulkade arvamist teada. Profintern teeb kõik selleks, et üheskoos väljaastumised 1. mail hulgalise ja üldise iseloomu võtaksid. Profintern teeb kõik selleks, et ühiste väljaastumistega kapitali vastu ametiühingute ühinemist, klassivõitluse alusel, Prantsusmaal, Hispaanias ja teistel maadel kiirendada. Profintern teeb kõik selleks, et Saksamaal vabu ametiühinguid uuesti jalule seada, ametiühinguid, kes fashismi vastu tõelikku võitlust saavad pidama. *Profintern saab kõik tegema selleks, et klassivõitluse alusel igal maal ühtsat ametiühingulist liikumist ja ühtsat ametiühingute Internatsionaali luua.*

Ametiühingulise liikumise ühtsuse jaluleseadmine ei tähenda mitte ainult tööliste klassi võitlusevõime tuntavat suurendamist, vaid saab olema ka lähtepunktiks organiseerimata hulkade määratule voolule ühinenud ametiühingute ridadesse.

Ametiühingute lõhenemine, mille kodanlusega koostöötamise poliitika esile kutsus, on töölisteklassile lugematuid viletsusi toonud. Kõik kriisiraskused on kodanlus töörahva selga veeretanud. Paljudel maadel on fashistid ametiühingute organisatsioonid purustanud. Jälle ähvardab töölisteklassi imperialistliku sõja hädaoht, nagu 1914. a. Töölistel on veel värskelt meeles,

kuidas ametiühingute juhid sõja ajal töölisteühingud sõjaväelaste kildkonna teenistusse andsid. Selle nähte kordamist võib ära hoida ühise väerinna loomisega, võitlusega kapitalistide vastu ja ametiühingulise ühtsuse teostamisega. Sellepärast on vaja, et kõigi voolude ametiühingute liikmed selle asja ise oma kätte võtaksid.

Täidesaatebüroo paneb kõigile Profinterni kuuluvatele organisatsioonidele ette:

a) Teiste voolude vastavate ametiühingute poole pöörata ja neile ettepanek teha 1. mail üheskoos kapitali pealetungimise, fashismi ja läheneva sõja vastu ühiseid miitinguid, meelevaaldusi ja streike organiseerida.

b) Püüda mõlemisse Internatsionaali kuuluvate ametiühingute liikmete ühiseid koosolekuid toime panna, et seal ühiste väljaastumiste ja ametiühingute ühtsuse küsimust läbi arutada.

Profinterni täidesaatebüroo teeb mõlemi Internatsionaali ametiühingute organisatsioonidele ettepaneku *ametiühingute liikmete hulgas üheskoos väljaastumiste ja ametiühingulise liikumise ühtsuse kohta üldist hääletamist* (referendumi) *toime panna*; sellega saaks liikmete kogu võimaluse seda tervele rahvusvahelisele tööliste liikumisele kõige põhisemat küsimust ise ära otsustada.

Oma ettepaneku ja teie vastuse anname mõlemi Internatsionaali külge kuuluvate ametiühingute liikmete otsustada. Ütelgu tööliste hulgad oma mõjuv sõna. Profinterni täidesaatebüroo on kõige kindlamalt veendunud, et *teie ametiühingute liikmed ja suur osa tegelasi, olukorra täiest tõsidusest selgesti aru saades, oma sõna ühise väerinna ja ametiühingulise liikumise ühtsuse poolt ütlevad.*

Ametiühingulise tervitusega

*Ametiühingute Punase Internatsionaali täidesaatebüroo.*

Parisis.

(Avaldatud „L'Humanite's“, 26. apr. s. a.)

H. P.

## „Eestis olukord kõigil aladel paranenud“

„Ilmse enesepette ja käega lööva meelega vahel tuleb Eestil praegu oma teed otsida.“

L. („Vaba Maa“ toimetaja.)

Fashistlik diktatuur on Eestis juba üle aasta kestnud, ja valitsuse liikmete mõnesuguseid esinemisi, muu seas, näit., majandusministri laialdast aruannet 5. aprillil riigi majandusnõukogu koosolekul, võib

teatud määral selle ajajärgu ning selle diktatuuri tagajärgede kokkuvõtteks pidada, samuti nagu mitmesuguseid ülevaateid ajakirjanduses (näit. „Päevaleht“ nr. 120, 2. mail).



Neist aruannetest ja ülevaadetest, rääkimata valitsuse poolametlikust häälekandjast „Kajast“, käib üldiselt, või peaaegu üldiselt, läbi allakriipsutatud toon: Eestis on olukord kõigil aladel paranenud; ja tihtilugu lisatakse sellele juurde: paranenud palju suuremal määral kui teistes kriisi all kannatavates riikides. Mõned panevad veelgi ühe lisalause juurde: rääkimata Nõukogude Venemaast! Sest kui uskumata see ka kõlab, kuid Eestis leidub ajalehti, kes veel 1935. aastal kirjutavad:

„Enamlaste diktatuur hävitas Vene majanduse nii põhjalikult, et neil endil juba on kadunud lootuski näha, millal jalad uuesti põhjas on.“ („Vaba Maa“, nr. 25, 29. jaan. 1935.)

Ja et seda kuidagigi „põhjendada“, klopitakse toimetuses valmis „asuniku kiri Lõuna-Venemaalt“, milles maailmale kuulutatakse:

„Hulga aja tagant tulin tagasi kodukülasse. Kui näeksid seda küla, siis paneksid käed risti. Soodoma ja Komorra katk on üle käinud... Praegu töötan siin, et võiks leiba saada, aga kõik nälgivad. See on Venemaa praegune kurss...“ („Vaba Maa“, nr. 86, 10. aprillil, 1935!!)

Viimasel ajal kuuleb seesuguseid põrguvaluhirmutusi peaaegu ainult saksa hitlerliku ajakirjanduse veergudelt; isegi „Päevalehe“ Basseches'ed („Pvl“ kaastööline Moskvas) on viimasel ajal tahes või tahtmata sunnitud N. Liidu suuri edusamme, töörahvahulkade elujärje silmanähtavat tõusu, majanduslikke saavutusi ja kultuuri kasvu tunnustama. Kuid „Vaba Maa“ toimetajal hr Laamanil näib see asjaolu, et nõukogude võim ta perekonnamoisa Krimmis töörahvale andis, kogu ta ajunatukese nõukogude suhtes lössi lõonud olevat.

Kuid Eesti ministrihärрад leiavad asja küllalt oma kodust heaolu teiste kapitalistlikkude riikidegagi võrrelda. Näit. toob majandusminister Selter rea andmeid tööpuuduse kohta: Ameerika Ühendriikides tuli 1 töötatööline iga 12 inimese kohta, Hollandis — iga 18 in. kohta, Inglismaal 20, Saksamaal 26 in., Itaalias 40 in., Rootsis 80 in., Poolas 64 in., Lätis 230 in., Eestis aga ainult iga 500 in. kohta. Tõsi küll, minister ütleb: 1 *registreeritud* töötatööline, ja see on juba hoopis midagi muud kui lihtsalt töötatööline, eriti ka Eestis, kuid ikkagi peavad need arvud tõendamata, kuivõrd Eestis seisukord parem on kui teistel maadel, vanadel, rikaistelgi tööstusemaadel. Sest isegi neid inimesi arvesse võttes, kes küll ministri arvates töötud ei ole, aga siiski tahaksid tööd saada, tule-

vat Eestis ainult iga 250 in. kohta üks, kes tööd vajab. Seega „töövajajaid“ vähem kui 4 ja pool tuhat, töötuid 2250; ja seda pealegi kesk talvet, veebruaris! Iga tahes satume siin küll väiksele arusaamatusele; sest teisal ütleb samane minister, et tööstuses olevat tööliste arv selle aasta vältel ainult 4210 võrd suurenenud; ja et põllumajanduses ega mujalgi südatalvel suuremat tööjõu tarvitust ei olnud, siis jääb nimelt arusaamatuks, kuhu kadusid need teised tuhanded ja tuhanded töötud, kes veel aasta varem Eestis kõikide tunnustuse järgi olemas olid — kümned tuhanded töötuid?

Näidatakse metsa- ja kraavitöödele; kuid neid, eriti metsatööd, ei olnud mõõdunud talvel kaugeltki enam selles ulatuses mis eelmisel talvel, ja võrdlemisi vähem leidus seal töölisi, kes linnadest, tööbörsede arvelt, sinna läinud. Kaugelt suurema osa andis sinna maa. Tööbörsele sai fashistlik valitsus töötatööliste arvu vähendamisega hoopis kergema vaevaga valmis, kitsendati õige tuntavalt registreerimise õigust, tõmmati hulgaviisi registreeritud nimekirjadest maha, ähvardati neid, kes registreeritud, aga mõnda pakutud tööd ei taha vastu võtta, sunnitööle saata, ja — varsti võiski ajakirjandus kilgata: Eestis tööpuudust enam ei ole! Sest et oli langenud alla — registreeritute arv tööbörsele!

Ministrihärра toob aga — ja tema kannul truud ajalehekulid — palju teisigi andmeid, mis Eestis üldist „paranemisjoont“ peavad kinnitama: põllumajandus andvat suuremat tulu, tööstuses on silmanähtav elavnemine, väliskaubanduse läbikäik suureneb, veondus annab tulusid, raha on märksalt rohkem liikumas, riiklikud sissetulekud kasvavad; lühidalt — „majanduslik olukord võtab rõõmsama ilme“ („Pvlht“). Majanduslik tõus leiab erksa vastukaja ka kultuuri tõusus: kirjandusele jaotatakse auhindasid, kunstinäitustega sõidetakse isegi välismaile, ja rikkalik teadus ei mahu enam kuidagi ülikooli raamidesse ega salvedesse, vaid igatseb mitte vähem kui — Eesti teaduste-akadeemia järele! „Heaolu ja kultuuri“ tõusu tunnuste hulgas ei või nimetamata jätta ka seesugust tõisasija, nagu öölokaalide arvu kasvamine pealinnas. Ja lõpuks — on nagu käega ära pühitud see poliitiline laadapeksmine, mida praktiseerisid poliitilised parteid küll riigikogus, küll ajakirjanduses, küll koosolekutel, nii et sopalatakad aina lendasid, vahest ka kaikad ja karvatutid. Ja kui uskuda „Kaja“ juhtkirju ning „maa häält“,

siis rahval muud soovi nagu ei olevatki, kui aga et praegune rahu ja vaikne kord igavesti edasi kestaks. Seda enam, et ei kuule nüüd — sest kõigest sellest kirjutamine on kõvasti *keelatud*, nagu ka poliitiline võitlus — ei kuule nüüd enam rahulolematusest ajakirjanduses, ei kuule enesetapmistest ega muudest seesugustest asjadest, mis varemalt võisid mulje tekitada, nagu poleks siiski kõik kõige paremas korras selles fashistliku diktatuuri eedenis.

Ei saa igatahes salata, et Eesti majanduseelus juba 1933. a. sügisest peale teatud muudatused on sündinud, mis kokkuvõttes elavnemise pildi annavad. Põhjuseks oli siin kroonikursi allalöömine 1933. a. juuni lõpul, mis sellepärast ette võeti, et kõik muud kriisitakistamise abinõud, kõik sammud, mis sinnaamaani olid ette võetud, et kriisiraskusi töörahva hulkade õlgadele veeretada, ikkagi suurkapitalile rahuldavat saaki ei kindlustanud.

Kroonikursi allalöömine tähendas kõigepealt ja peamiselt tööpalka uut vähendamist, kui mitte kõige 35 või 40 protsendi võrd, siis ometi õige tuntavalt, mis ennast eestkätt neil majandusealadel tunda andis, kus kas väljaveo jaoks valmistati, või kus väljast sisseveetavate kaupadega võistelda tuli. Kõigepealt tõusid kohe väljaveetavate karjasaaduste hinnad, kus pealegi elustavalt mõjus ajutine hinnatõusu konjunktuur inglise turgudel. Iseäranis aga tõi kroonikursi allalöömine tuntava tõusu metsatööstusse, ja ka siin aitas kaasa hindade tõus inglise turul. Välisvaluuta tagavarad Eesti pangas ähvardasid hoopis lõppeda, hoolimata kõigist valdastest, mis nende väljavoolule ette pandi. Et siin vähegi abi muretseda, hakkas valitsus suurel hulgal metsa müüma. Samal ajal läks turule ka 2000 ha metsa, mis mõisnikkudele mõisate tasu arvel oli antud. Mets müüdi ära äärmiselt odavate hindadega, et aga raha saada, ja metsa realiseerimine oligi, mis tõi 1) hulga välisvaluutat Eesti panka, 2) tarvitas — kuigi ajutiselt, hooajal — teatud hulga tööjõudu, 3) pani seega rohkem raha liikuma ja 4) mõjus ergutavalt mitmele teiselegi majanduseharule, eestkätt veondusele, mis 1934. a. umbes 2 mln krooni rohkem sisetulekut andis, kui 1933. a.

Odava tööjõu tõttu oli väljaveotööstusel võimalik jälle mõnel alal välisturgudele ulatada, väljast mõningaid tellimisi saada — samade tagajärgedega: võeti töölisi juurde, töönädal pikenes normaalseks (endise 3—4 päeva asemel), raha hakkas ka siin liikuma, valuutat valgus ka siit

kaudu vähehaaval juurde. Riiklikkude sisetulekute suurenemine andis võimaluse valitsusel ka sõjatööstusele jälle suuremaid tellimisi anda. See osaline elavnemine mitmesugustel majandusealadel kokku tõstis ka siseturu ostujõudu, ja kuigi see tõus üldiselt suur ei olnud, avaldas ta turu halvatud seisukorras ometi teatud mõju ning andis uut hoogu ka siseturu jaoks valmistavale tööstusele. Valitsus võis nüüd jälle, kui vöihinnad inglise turul ennenägemata madalale langesid — ja see langus tuli õige pea — hallparunitele miljoneid kroone preemiate näol toetuseks maksta (1934. a. — või pealt üksi 3,2 mln kr.), samuti suurel hulgal rukkeid ja nisu kõrgema kui turuhinnaga üles osta.

Oleks mõtteta kõike seda mitte näha, oleks viga, kui seda salata tahaks. Kuid kas tähendab see juba mingit oluliku paranemist, mingit püsivat tõusu, kas põhjustab see seda optimismi, mida kuuleme fashistliku valitsuse esindajatelt ja selle valitsuse tallalakkujast ajakirjandusest? Ja kõigepealt — ning see on meile eestkätt tähtis — kas annab see proletariaadile ja töörahvale üldse kõigevähetaki põhjust oma võitlust kurnajatega pehmedada, rääkimata lootuste panekust fashistliku valitsuse „ausale tahtele“ töörahva seisukorda parandada? Kas võib üldse sellest juttu olla, et fashistlik valitsus *saab* tööliste seisukorda kuidagi rahuldavaks teha, *saab* tööpuuduse tõelikuks kaotada, tööpalkasid märgatavalt kas või miinimumilegi lähendada? Kas on fashistlik diktatuur suuteline isegi kodanluse ridades „rahu majasse“ tooma, s. o. kodanluse omavahelisi vastuolusid likvideerima, rääkimata klassivastuolude ja klassivõitluse lõpetamisest kurnajate ja töörahva vahel, nagu seda fashistlik ajakirjandus vähutaval suul jutlustab?

Kõigepealt — kuidas on tõelikult lugu majandusliku paranemisega? Märgime siin ainult mõnda üksikut asjaolu. 9. apr. oli riigi majandusnõukogu koosolek, kus minister Selteri aruannet arutati ja teataval määral ka arvustati. Nendes läbirääkimistes — tuleb mees pidada, et majandusnõukogus ainult suurkapitali äravaliitud istuvad, kes fashistlikule diktaatorile truudust vandusid — neis läbirääkimistes toonitati, muu seas, et „praegusest majanduslikust elavnemisest järelduste tegemises tuleks õige ettevaatlik olla“. Avaldati kahtlust suurte plaanide kohta, mis valitsusel üles seatud. Tähen dati, et hallparunite üldine toetamine mitte kohane ei ole; „on

suuri talusid, kus ei ole ühtki hobust". Sõnavõttudes rõhutati, et

„Aeg oleks jõuda selgusele, kuhu me lõpuks peame minema, kas liberaalsi või radikaalse plaanimajanduse juurde... Kõik praegused seisukohad on ajutised ja peavad hiljem kokku varisema... Praegu valitsev majanduslik segasüsteem on ainult hädaabinõu. Kõik preemiad ja muud soodustused ei päästa majandust... Meil valitseb liig suur bürokraatism. Kui nii edasi minna, siis rahvas upub lõpeks sellesse...“ Toodiette, et „asunistest on juba 20% välja langenud, ja on täitsa loomulik, et teatud arv elujõuetuid talusid läheb oksjonile. Tuleb ainult valvata, et talude sundmüük ei muutuks masliks.“ („Vaba Maa“, 86, 10/IV.)

Läbirääkimiste lõpul kinnitas ka minister, et valitsus mitte optimistlik ei ole, ja et tänavu enam nii head aastat loota ei ole. On ju isegi riigi eelarve pisut kitsamalt kokku seatud, kui möödunud aastal tõelikult sissetulekuid saadi.

Millest tuleb see tagasihoidlikkus? Esiteks muidugi sellest, et mitte iga aasta metsi selkombel laastada ei või kui möödunud aastal sündis, järelikult siin tuntava tagasimineku arvestada tuleb. Teiseks oli möödunud aasta viljasaagi poolest ennenägematu rekordaasta, mis arvatavasti mitte ei kordu. Järelikult tuleb ka siin tagasimineku. (Hilisemad teated kõnelevadki talioraste väherahuldavast seisukorrast.) Siit aga peab loomulikult järgnema uus langus veonuduses, sadamatöös, ja edasi uuesti siseturu ostuvõime vähenemine, millele kaasa aitab ka see asjaolu, et mitmesuguste tarbe- ja toitainete hinnad viimasel ajal on tõusnud. Ka välisturu jaoks valmistavas tööstuses ei lähe areng ühtlaselt ja igalpool ülenevas joones. Narva Kreenholm, näit., Eesti kõige suurem kiutööstuse ettevõte, suurendas 1933/4. a. töölise arvu umbes poole tuhande võrd ja see ulatas üle 2600; nüüdsed andmed aga näitavad, et see arv tagasi 2100 ümbrusesse on langenud, mis tähendab, et välistellimised jällegi on kokku kuivanud. Väljavaated edaspidiseks ei ole kuigi roosilised. „Viktoria“ kastitehases, kus veebruari lõpul veel 650 töölisi oli, otsustati kah hulk töölisi (140) vallandada, — „remondi“ ettekäändel, tõelikult aga küll turu kitsenemise tagajärjel. Samuti vallandati töölisi Rotermannil jm. Märtsikuu väliskaubanduse bilanss oli tuntavalt passiivne, ja puudu jääk väljaveos sõi peaaegu kõik selle, mis kaks esimest kuud ülejääki (väljaveost üle sisseveo) olid annud. Ja kui aprillis väljavedu sisseveo poolteise miljoni krooni võrd ületas, siis sündis see peamiselt vanade tagavarade väljaveo arvel, nagu tõendas kodanline ajakirjandus.

Seesuguse seisukorra ja väljavaate juures on raske erilisel optimist olla, iseäranis kui näha on, kuidas tööraha hulgad alt oma seisukorra parandamiseks peale tungima hakkavad. Sest kui möödunud aasta majanduslikult kodanlusele kuidagi rõõmustavana paistis — ja seda eelmiste, kriisi süvenemise aastatega võrreldes teataval määral oligi, — siis tööliste ja üldse tööraha olukorras tõi ta paranemist peamiselt ainult sellepolest, et töötute arvu vähendas. Sedagi ei või alla hinnata ega tähelepanemata jätta, kuid tööpuudus on ikkagi ainult üks neid kohutavaid koormaid, mis kodanlus kriisi survel töörahvale kaela veeretab. Aga tööpalgad? aga tööpinevus? Aga tööliste poliitiliste õiguste hävitamine, töolistelt isegi streigiõiguse riisumine, tööliste organisatsioonide hävitamine?

Suurkapitalistide häälekandja „Päevaleht“, kellele igatahes keegi erilist tööliste sõprust või nende huvide kaitsmise puuet süüks ei saa anda, ja kes fashistlikku diktatuuri igateviisi ilustada katsub ja „sotsiaalelu paranemisest“ artikleid kirjutab, on sunnitud samuis artikleis (näit. „Pvl.“ 120, 2. mail) tunnustama, et

„Mis puutub tehaste töölise palkadesse, siis on siin seisukord üldiselt endine“ (s. o. võrreldes eelmiste kriisigaastatega). „Ei olnud palkade kärpimisi (1934. a.) laiemas ulatuses, ega ka palgakõrgendusi... Palgaolud üldse on aga madalad veel küllaltki. Töölise tunnitasu keskmiselt üle riigi on 29 senti, see on umbes sama norm, mis oli läinud aastalgi... Üldiselt oskustöölise päevapalk kõigub praegu 2—3 krooni vahel. Väiksem protsent eriteadlasi teenib rohkem. — 1927. a. seadsid riigiteenijate ja töölise organisatsioonid 3-liikmelise perekonnaga palgateenija elatistmiinimumiks 120—130-kroonilise kuupalga. Kui nüüd, tagasihoidlikult, võtta elatistmiinimumiks 100-gi krooni, siis suur protsent töölisi ja riigiteenijaid ei küündi oma praeguse palkaga sellele normile ligi.“

Seda kõike kirjutab — „Päevaleht“. Kuid võtame needki andmed aluseks — peale selle oletuse, et nüüd miinimumiks — kuigi „tagasihoidlikult“ — võidavat ainult 100 krooni kuus võtta. Millega see vähendamine 30% võrd seletatav on? Elumaksumuse langusega — nagu tõendab „statistika“? Samal ajal, kui kroonikurs 40% võrd on langenud, tarbeainete hinnad, sellega seoses, tõusnud ja 1931. aastast, korteriseaduse tühistamise järel, ka korterihinnad kerkisid? Kuid oletame, et isegi 100 krooni oleks miinimum. Oletame, et „keskmise“ oleks 29 senti tunnis, siis teeks see ikkagi ainult 58 krooni kuus, kui iga tund täie ette läheks. Seega oleks töölise „keskminegi“ — kodanliste, s. o. kurnajate eneste, andmete ja oletuste

järgi, kõige soodsamates tingimustes arvatud, ainult 58% sellest kõige tagasihoidlikumast miinimumist, s. o. palgast, mis kõige hädapärasemalt tarvilik, millest vähem juba töölise tööjõudu ja eluvõimet hävitab. Kui aga tõeliku elu võtame, siis teame, et kaugelt suurem osa töölisi seda „keskmist“ välja ei teeni, et, näit., kõige suuremate tööstuseettevõtete töölise päevapalk mitte seda „keskmist“ — 2.32 kr — välja ei tee, vaid tuntavalt vähem on, isegi oskustöölistel, rääkimata vähema oskusega töolistest ja mustatöolistest, noortest jne (kiutööstuse suurettevõtetes, näit., 1 kr. — 1.60 kr., vähemal osal kuni 2 kr.). Nende sissetulek ei ulata selle 58%-nigi miinimumist, vaid on veelgi madalam. Ja edasi — kui palju on töölisi, kelle perekond suurem kui 3 hinge! Tihtigi on töölistel ju enam kui üks laps, on vana töövõimetu isa või ema, või mõni muu sugulane, on töötu perekonnaliige aidata jne. Siis peab ju ka miinimum vastavalt kõrgem olema, seega sissetulek ja, järelikult, äraelamise võimalus, sellest protsendiliselt veelgi madalam.

Aga mis peame ütleva tuhandete ja tuhandete nn. hädaabitöölise kohta, kellele töömuretsamisega fashistlik valitsus kiidelda armastab, et ta tööpuuduse olevat kaotanud? Neile on määratud päevanorm — *maksimum*: meestele Tallinnas 1.10 kr., naistele 0.90 kr., tõelikult on teenistus tihtipeale veelgi madalam, nagu seda kuulsime Härjapea kollektori töödelt, kus 700 töolist töötas, kellel päevapalk 30 ja 80 sendi vahel kõikus. Kuid võtame siingi maksimumi, s. o. 1.10 kr.; see teeb kuus kõige paremal juhul ikkagi ainult 27 kr. 50 s., see on ainult *veerand* perekonna äraelamise „tagasihoidlikust“ *miinimumist*. Mis ime siis, kui samade kodanliste lehtede toimetuste liikmed tööbõrselt teatavad: nõuti metsatööle 150 inimest, kuid töötahtjaid ei leidunud ühtegi. Kodanlise ajalehe suleori teeb, oma peremehe nõudel, sellest kohe järelduse: tähendab — töötatöölisi Eestis enam ei ole! Halleluuja Pätsi-Laidoneri fashistlikule diktatuurile. Fashistliku lehe palgaori peab loomulikult vaikima, et tööline ennast tegelikult tapma läheks, kui ta veerand-miinimumi töötasu eest seesuguse tervisthävitava töö vastu võtaks, nagu seda viletsa riietusega linnatöölisele talvine metsatöö või kraavitöö on. Seesuguse olukorra tõsiasjade ees ei saa ministergi teisiti, kui peab tunnistama, et

„Mõnes tööstuseharus on palgad väga madalad; on tööstuseharusid, kus palgad ei küüni isegi inimese elatismiinimumini.“ (Selteri aruanne.)

Terve rea tööstuseharude kohta: kingsepatöös, rätsepatöös, savitöös j. m. kuulsime viimastel nädalatel, nende tööstuseharude töölise streikidega ja palgakõrgenduse nõudmistega seoses, et seal töölised isegi 15—16-tunnise tööpäevaga rohkem ei teeni, kui 1—1.50 kr. ja et see teenistus vaevalt üks kolmandik sellest on, mis samad töölised sama töö eest aastat kolm, neli tagasi teenisid. Ja teatavasti oli Eesti töölise palkade tasem juba siis üks kõige madalamatest kogu kapitalistlikus ilmas, nagu seda kinnitasid rahvasteliidu tööbüroo andmed.

Peaaegu ainuke ala, kus käesoleva aasta kevadel tööpalkade tõusu märgata on, see on põllutöö mõningates Lõuna-Eesti maakondades, nagu paiguti Võrumaal ja Valgamaal. Nimelt on Läti hallparunite agendid hakanud Eestist põllutöölisi Läti tööle kutsuma, neile kõrgemat palka makstes kui seda Eesti kurnajad maksid. Seletav on see sellega, et 1) Lätis ennegi tööpalgad vähe kõrgemad olid kui Eestis, ja 2) et Läti rahakurss pole alla löödud. Ja et väljast sisseveetud töölisi harilikult rohkem võidakse taga ajada, siis näib eestlastest orjade pidamine läti hallparunitele kasulik olevat, ja tuhandete viisi on neid käesoleval kevadel üle piiri Läti küüditud. Selle tagajärjel ongi Eesti oma hallparunid lõunapoolsetes maakondades sunnitud olnud ka omaltpoolt palka tõstma. Kuid ka siin ei ole need palgad kaugeltki veel kriisielsete palkade tasemeni tõusnud, eriti nõrgematel töolisteliikidel, sest läti võistlus tõstis peamiselt parema, tugevama tööjõu hinda. Nüüd on aga eesti hallparunitel sõjakäik ees, et sellest võistlusest pääseda — nõutakse nimelt valitsuselt, et see tööjõu väljaviimisele takistus peaks tegema, s. o. töölise väljavedamise ära keelama. Põhja-Eesti maakondades ei ole ka maatöölisel palkade tõusu märgata.

Kuid palgaküsimus ei ole ainuke, mis maatöölisi pigistab. *Põllutöölise kinnitamine* õnnetuste, haiguse, vanaduse ja töövõimetususe vastu on endiselt võimatu puudulik, tegelikult teda ei olegi. *Arstiabist* põllutöölisele — samuti ka metsaja kraavitöölisele — ei ole tegelikult kahjuttugi, või olgu siis ainult üksikutel juhtumitel, kui — juhtumitel. Isegi kodanline ajakirjandus lööb selle üle hädakella, sest maal levivad taudid võivad ju väga kergesti hädaohtlikuks muutuda ka linnaisandatele, rääkimata hallparuneist ja nende perekondadest. *Tõdaja* küsimus maal on enamasti hallparuni otsustada, mingi sea-

dus seda tegelikult ei reguleeri, sest hallparun ei mõtlegi seadusest kinni pidada. Samuti on tööliste *korterid* maal tihtipeale veel kõige viletsamas seisukorras — voodiase talu eeskambris, millest terve pere ööd-päeva läbi käib ja kus öödki ühes teiste kaasorjadega peab mõõda saatma.

Kas on fashistlik diktatuuri-valitsus millegipoolest seda olukorda parandanud? Kas on ta üldse tööliste olukorda millegipoolest parandanud? Seda ei tihka tõendada ei valitsuse agitaatorid ega kodanline ajakirjanduski.

Kõike seda olukorda kokku võttes ei saa teist otsust olla, kui et töölistel ka edaspidi oma seisukorra parandamiseks muud teed üle ei jää, kui oma kurnajatega võidelda, võidelda, võidelda. Oleks kõige suurem pettus ja enesepettus Pätsi-Laidoneri fashistlikult terrorivalitsuselt töölistele midagi head ootama jääda. Kas üks kui teine, kas kapitalistlikud kurnajad üldse nüüd, kus nad fashistliku terrorivalitsuse nahasse on pugunud, olulikult teistsuguseks on muutunud, kui nad kogu „iseseisvuse“ aja on olnud? Kas hundist nüüd lambatall on saanud? Või on Eesti töölistel, töörahva hulgas endiste aegade valitsused unustanud? Või on nad unustanud verise terrori, mida eesti kodanlus on tarvitanud kogu aja Eesti töörahva kallal? Ei, fashistlik terrorivalitsus on endise terrori, endise vägivalda suurendamine, on kõiesilmuse veelgi pingumale kiskumine tööliste kaela ümber. Töölisteorganisatsioonide sulgemine, kui nad fashistliku diktatuuri ebajumalate ees ei põlvita; streigitelaste vangistamine ja aastateks trellide taha saatmine; streigivõitluse kitsendamine kuni selle täieliku ärakeelamiseni, milleks sõjavägede ülemjuhatajale meelevald anti; sunduslik töötülide lahendamise — ministeeriumi-direktorite heaksarvamise järgi; teoksil olev minimaalpalga seadus, kavatsetav fashistlik töölistekoda jpm — juba see rida samme töölisteliikumise käägitamiseks, tööliste klassivõitluse terroriseerimiseks näitab, mida töörahval Pätsi-Laidoneri fashistlikult valitsuselt oodata on. Ja sellepärast on ainukeseks juhtsõnaks selle valitsuse suhtes: võitlust veelgi kõvendada, võitluseks *kõik tööliste jõud* ühendada, ühise väerinna lipu all.

Möödunud aasta näitab, et töölistel tõesti seda teed käivad — ligi 20 palgavõitluse streiki, millest umbes 70—75% tööliste täieliku või osalise võiduga lõppesid, — see on fashistliku terrori olukorras mitte ainult mõjuv vastus kodanluse pealetungimisele, vaid veel mõjuvam õppetund

töölistele, mis näitab, kuidas kurnajaid võita tuleb, kuidas neid võita saab.

Kuidas on lugu töötava talurahva ja teiste väikekodanliste kihtidega? Fashistlik diktatuur on püüdnud suurkapitalistlikkude ringkondade kasusid kindlustada mitte ainult töörahva, vaid ka väikekodanliste kihtide arvel.

„Postimees“ kirjutab (10. veebr.):

„Linna majade sissetulekud on aasta-aastalt vähenenud. Selle tagajärjel on uutes linnaosades ja äärelinnades majade hinnad langenud kohati kuni 50 protsenti. Eriti raske on nende majaomanikkude seisukord, kes untesse linnaosadesse ja äärelinnadesse ehitasid suuremaid maju, kus loodeti head üüri saada... Kahltemata on linnade kinnisvarade võlasumma suur. Arvatakse, et hüpoteegi võlga võib majadel olla kuni 50 miljonit krooni. Viimastel aastatel on majaomanikud aga käiku pannud veksleid ja muid kohustusi, mis ületavad eelnimetatud summa vast kahekordselt. Seega saame aukatust äratava summa.“

Mis ime siis, et ka majaomanikud riikliku toetuse poole vahivad, sest — eks saa ju hallparunid maal riigilt mitmekordset toetust, miks ei peaks siis ka linna hallid saama?

Missugune aga maal seisukord on, selle kohta saame „Vaba Maa“ kaudu (nr. 22, 25. jaan. 1935) järgmised andmed:

„1932. a. lõpul korraldatud talundite võla üleskirjutusel teatasid endi võlgadest 42 950 talupidajat, kellel oli võlga 67,4 mln krooni. Kuid pankadest saadud ja muul teel kogutud andmeil arvestatakse võlga talundeid kokku 73 000 ehk 55% talude üldarvust, ja nende võlasumma 115 miljoni kroonile... Võlastunud talundest arvestati 47,5 protsenti (ehk 44 675 talu — H. P.) raske võlakoorusega taludeks, s. o. niisuguseiks, millel võlg ületas kaks ja enam korda rahvatulundusliku tulu...“

Ja kui sinna juurde arvame selle tõsiasi, et asunikud juba 20%, s. o. iga viies asunik, on pidanud oma talu käest ära andma, siis näeme, kui võrd raske on laialiste talurahvakihtide — kümnete tuhandete keskmikkude ja kehvikute — seisukord. Kui fashistlik valitsus mõne tuhande neist võlgadega ülekoormatud taludest ümberlaenustamise abil on päästnud, siis on need enamasti suurtaitud, kuna laialised talupidajate hulgas endiselt raskustes viirelevad.

Mis on seesuguses olukorras loomulik, kui see, et vastuolud valitseva suurkapitalistliku kihi ja ta fashistliku valitsuse ning laialiste väike- ning osalt keskkodanlusegi kihtide vahel teravnevad; ja kui fashistlik terror rahulolematuse maha surub, rahulolematute suu vägivallaga sulub, siis ei tähenda see mingil kombel, et „rahu majas“ on. Vastupidi, see sisemine käärimine võib valitsevatele ringkondadele hädaohtlikumakski saada, kui töölisteklass

suudab oma juhtimise alla võtta ka linna väikekodanliste kihtide ning töötavate talurahvahulkade rahulolematuse arengu ning seda juhivad faschistliku kodanluse võimu kukutamise sihis. See sisemine käärimine, kodanluse kihtide vahelise pinevuse kasvamine leiab kaudselt väljenduse haritlaskonna meeoludes. Toome selle kohta vaid paar näidet olukorra illustreerimiseks.

Tartu ülikooli prorektor prof. H. Kruus kurdab „vabadusepäevaks“ ilmunud „Üliõpilaslehes“ selle üle, et haritlaskond rahvast võõrdub:

„Et meie akadeemiliste haritlaste otsesed sidemed rahvaga kipuvad ikka enam ja enam lõtvuma, see ongi aja pahelisemaid nähteid... Tekib ja levib enesega rahuloleva käsitöö-haritlase ahenenud mentaliteet, ... millel puuduvad elumeelt avardavad ja aktiivistavad konkreetse sidemed rahvaga... See on hädaohtlik kallak meie ühiskonna arengus. Rahvas ei saa küllaldaselt oma haritlaskonnalt juhtivat ja julgustavat kaastööd. Haritlaskonna enda sotsiaalne ja ka kultuurne erikaal aina väheneb.“ („V. M.“, nr. 53, 2. märts. 1935.)

Huvitav on märkida ka „Vaba Maa“ peatoimetaja E. Laamanni otse demonstratiivset protesti faschistlikule korrale, demonstratiivset meeleheitekarjet selles ummikus, kuhu väikekodanlised kihid ja nende haritlastest häälekandjad on sattunud. Laamann avaldab oma meeleheite otse nn. „iseseisvusepäeva“ laupäeval, 23. veebruaril, — „Vabadusepäeva puhul“ („V. M.“ nr. 47. 1935).

„Kui inimene on terve — kirjutab hr L. —, siis on kõik tema ümber nii enesestmõistetav. On ta aga haige, siis on ta sagedasti iseendalegi mõistatuseks. ... Häda ajab härja kaevu ja häda viib riigid ja rahvad ära nende põhisemaist põhimõtetest... Meie tunneme propoganda asemel veel aina nn. „ropakandaali“, millest me nii kurguni tüdinud oleme, et raske on meie inimesi üldse veenda õige propoganda vajaduses... Tormisel sõidul kipuvad prespektiivid kaduma. Et siis mõni kadakapõõsas võib Mont Blanci ära varjata, pole mingi ime. See on ainult perspektiivi seadus. Viga tekib, kui kadakast hakatakse Mont Blancist tõesti suuremaks pidama... 1933. a. oktoobri rahvahääletus on demokraatiale risti üle tõmmanud... Ilmse enesepette ja käega lööva meeleheite vahel tuleb Eestil praegu oma teed otsida. See pole kaugeltki nii kerge kui vast veel mõne aasta eest õneste lõöksõnade järel muretult kuristikku jooksta...“

Väljavõte venis pisut pikaks, kuid meie lõpetame temaga, sest kujukamat kodanlise ajakirjaniku meeleheitekarjet faschistliku „rahu“ vägivallakaane alt on vaevalt tarviski otsida. Faschistliku diktatuuri

„üldrahvusliku koostöö“ lõöksõna jääb samuti õõnsaks demagoogilikuks illusiooniks (pettepildiks), marurahvusliku agitatsiooni kihvtivinguks, nagu seda on olnud kõik kodanlised petlikud sõnakõlksud kodurahust ja klassivahede rahulikust likvideerimisest, mida iseäranis kodanluse — nüüd Eestis faschismi — truud saapaviksijad sotslikkude juhtide roodust on pasundanud ja pasundavad, et tööliste päid rahvusliku mürgiga segamini ajada ja neid klassivõitluse teelt kurnajate ikkesse tirida. Faschism kasutab oma jalgealuse kindlustamiseks ja hulkade oma poole meelitamiseks demagoogiliselt ära kõiki nähteid, ka väikse tõusangu majanduses. Kuid töölisel ja üldse töörahvahulgad ei tohi ennast sellest petta lasta, sest kogu selle demagoogia taga ei ole tõepoolest mitte ainustki abinõu, mitte ainustki sammu valitsuse poolt, mis kuidagi tõsiselt töörahva seisukorra parandamisele sihiks. Kodanlisi kurnajaid ja faschistlikku valitsust tööliste midagi andma võib sundida ainult tööliste ühendatud jõud, tööliste ühise väerinna võitlus, halastamatu ja armutu võitlus — kuni selle terroristliku vägivallavalitsuse hävitamiseni.

Sellepärast on iga arusaaja, iga klassiteadliku tööliste kohus tööliste ja üldse töörahva hulkades igal sammul paljastada seda faschistliku kodanluse demagoogiat, seda mürgist agitatsiooni, nagu võiks mõne kurnajatekihi kasude tõstmine töörahva olukorda parandada või kõige tagurlikumas faschistliku terrori korras juttugi olla „üksmeelest“ ja klassivaenu kadumisest. Vastupidi, iga arusaaja tööline peab kõigest jõust kaasa aitama selle jõu loomiseks — töörahva ühise väerinna loomiseks, mis suuteline on sellele jõhkrale kurnamisele, terrorile ja veel jõhkramale demagoogiale lõpu tegema, nagu tegi lõpu oma kodanluse kurnamisvalitsusele Venemaa proletariaat kehvena talurahva toetusel oktoobrirevolutsioonis, enamlastepartei juhatusel.

Ainult sel juhtumil, kui ühinevad kõik kommunistlikud, sotsialistlikud ja parteitud töölisel käsikäes, ühises väerinnas võitlema oma huvide eest, on proletariaat suuteline enesega kaasa tõmbama ka teised töörahvahulgad ja otsustavas võitluses kukutama faschistliku terrorivalitsuse.

# Appi poliitvangidele!

Pätsi valitsus süvendab järjest faschistlikku diktatuuri. Ta teostab järjekindlalt kallaletungi töölisteklassile ja kogu töörahvale.

Eriti jõhkralt teostab Pätsi terrorivalitsus oma terrori revolutsioonilikkude tööliste ja poliitiliste vangide kallal.

Milline on poliitvangide olukord praegu vangimajades?

Järjest lüüakse alla vangide toidu muretsemise peale antavaid summasid. Ennemalt anti toidu peale ühe poliitvangi tarvis 26 senti, pärast kärbiti see 19 sendile ja hiljem isegi 15 sendile.

Poliitvangid peavad magama kõvadel aluskottidel, sest õlgi kottide täitmiseks antakse kõigest kuue kuu peale. Aseme riideid ei ole. Ruumid on pimedad, külmad ja niisked. Ruumide valgustamise (küünalde) muretsemiseks peavad poliitvangid oma raha kulutama. Raamatutest võib oma juures pidada ainult atlaseid ja sõnaraamatuid. Need tohivad olla ainult puhttehnilised või õpperaamatud. Väljast sisse saadetavaid raamatuid kontrollitakse karmilt, ja kui türmi administratsioon neil leiab vähegi poliitilist maiku juures olevat, konfiskeerib ta nad armutatult. Türmist kirju välja saata tohtisid poliitvangid varemalt ainult üks kord kuus. Kirju tsenseeritakse valjult vangimaja administratsiooni poolt. Kui kirjal vähegi poliitilist maiku juures on, siis võetakse poliitvangilt õigus kirjade väljasaatmiseks kuuks ajaks ja rohkem. Kõvasti on keelatud poliitvangidel oma juures pidada kirjutuse abinõusid. Väiksemagi puhtapaberi killu eest pistetakse poliitvang 5—7 päevaks kartserisse ja võetakse kokkusaamise ja produktide saamise õigus väljast, võetakse raamatute ja ajalehtede lugemise õigus jne. Poliitvangide üle hirvitamise mõttes peidab vangimaja administratsioon, siis kui vangid väljas juhtuvad olema, kongidesse salaja kirjapaberit, et siis läbiotsimiste puhul seda sealt leida ja sellega poliitvangisid karistada.

Äkiliste läbiotsimiste puhul, kui silmatakse kedagi poliitvangi seina lähedal seisvat, siis on sellest küllalt, et poliitvangi süüdistada „telegrafeerimises“ ning et teda kartserisse pista 7 päevaks. Poliitvange paigutatakse alati kõige külmematesse ja niiskematesse kartseritesse. Kartserisi kunagi ei kõeta.

Hirvitamised poliitvangide üle vangimajades on äärmuseni viidud. On juhu-

seid, kui haige on lebanud kongis 7 nädalat kõrge palavikuga, kuid haigemajasse pole viidud. Kui keegi poliitvangide seast julgeb haige eest välja astuda, siis võetakse selle vastu tarvitusele tagakiusamisi ja karistusabinõusid, pistetakse kartserisse, viiakse üle halvemasse kongi jne.

Vangimaja haiglad on mustuse ja kasmatuse kehastus. Haiged lamavad räpastesel ja paljastel koikudel. Nõuda ja kaevata seal ei tohi, sest siis kirjutatakse kohe välja. Haigemajade juures on samuti sisse seatud kartserid, haigete poliitvangide karistamiseks. Haigemaja kartserisi samuti ei kõeta, neis leidub igasuguseid parasiite, lutikaid, täiu jne. Haigemaja kartserisse pistetakse haige särgiväel, halatit kartserisse kaasa ei anta. Ei pöörata sellele mingit tähelepanu, kas on haige kõrge palavikuga või kuidas tema tervisline seisukord on. Tuleb ette juhuseid, kus kartserisse paigutatakse haigeid isegi verejooksuga kopsudest jne. Külgehakkavate haigustega haigeid ei isoleerita teistest.

Sarnaselt talitatakse poliitvangidega Eesti vangimajades. Vangi sattunud rikastega ja vabsidega käiakse aga sootuks teisiti ümber.

Oleks huvitav ära märkida, et suguhaiguste palat likvideeriti vangimajas ja suguhaiged viidi üle teiste haigete juure, sellepärast et oli tarvis kiiresti vabastada ja korda seada ruumid „haigete“ vabside juhile Sirgule. Selles oli enamalt ruumi 5 haige tarvis. Sünnituse palat likvideeriti samuti ära, sest sinna oli vaja üle viia „haige“ miljonär Citron. Selles palatis oli ennem ruumi 6 haige tarvis. Nii loob kodanlus igasuguseid mugavusi ka vangikodades rikastele ja vabsidele. Naised peavad nüüd sünnitama üldises palatis, kus 20 ja rohkemgi inimesi. Sealsamas on ka lapsed. Enam kui kolme poliitvangi ühel ajal haigemajas olla ei lasta.

Surnute asemeid haigemajas ei desinfitseerita, uustulnu haige paigutatakse otsekohe surnu asemele ja magamisriiete.

Vangimaja saunad on alati külmad ja inimesi täis kiilunud, nii et pesemisest ei saa juttugi olla ka kõige parema tahtmise juures, peale selle on saunas viibimise aeg vaevalt veerand tundi.

See on ainult üks pisikene osa vangimaja metsikustest ja kannatustest, mida poliitvangid peavad iga päev kannatama Eesti vangimajades.

Poliitvangide elu Eesti vangimajades saab veelgi halvenema ühenduses uue vangimaja seadustiku maksmapanemisega. 1. veebruaril pandi maksta Eestis uus kaelakohtu seadustik, mis samuti ette näeb vangimajades uue korra maksmapanemist.

Mida kujutab enesest see uus vangimaja seadus?

Selle uue n. n. progressiivse vangimajakorra maksmapanemisega jaotatakse kõik vangid kolme gruppi: katsealuste grupiks, teiseks paranejate grupiks ja kolmandaks eeskujulikkude grupiks.

Kinniistujatel, kes kuuluvad esimesesse gruppi, s. o. katsealustel, on õigus vangimajast välja saata kahe kuu jooksul üks kiri ja võivad omaksetega kokku saada samuti kord kahe kuu takka. Sama aja jooksul võivad nad tellida toitaineid, nagu suhkrut, teed, rasvaaineid kõigest 2 kilogrammi. Järgmine grupp — paranejad võivad kahe või kolme nädala jooksul, vastavalt kinniistuja paranemisele, vangimajast välja saata kirjasid, saada kokku omaksetega, tellida produktisid 4 kilogrammi ulatuses, peale selle võivad paranejad lugeda nädala kuni kuu aja vanuseid ajalehti. Vastavalt paranemisele, võivad suitsetada vastavates ruumides, võivad kasutada oma magamisruumeid ja võivad osa võtta vangimaja gümnaстика harjutustest.

Kõige eesõigustatum grupp — eeskujulikud — võivad kord nädalas vangimajast kirjasid välja saata, kokku saada omaksetega, osta igasuguseid toitaineid, nad võivad lugeda kolme päeva vanuseid ajalehti, võivad osa võtta kõikidest vangimajas korraldatavatest õhtutest jne. Võivad kanda oma pesu ning neil on terve rida teisi eesõigusi, nagu: võivad vangimajast lahkuda omaksete külastamiseks ilma valveta kuueks päevaks. Peale selle saab neid kasutatud vangimajas teiste järeelvalvamiseks.

Selle progressiivse vangimaja-seaduse eesmärk on selge. Faschistlik diktatuur tahab füüsiliselt ja moraalselt hävitada poliitilisi vange. Kodanlises ajakirjas tehakse suuri sõnu selle seaduse humaansuse üle, mis peab muutma vangimaja karistusastusest kasvatusastuseks, mille eesmärgiks olla kurjategijate ümberkasvatamine kasulikkudeks ühiskonna liikmeteks (kodanlise ühiskonna liikmeteks, muidugi). Et selle „kasvatuse“ taga peitub kodanluse püüe demoraliseerida proletariaadi eelvõitlejate,

poliitvangide ridu, sundida neid lahti ütlemaks klassivõitlusest, see on igale revolutsioonilikele töölisele selge. See uus vangimaja seadus paneb poliitvangid kodanlistes türmides sarnasesse seisukorda, kus neid ootab otsekohene hävinemine. Mitte üks poliitiline vang, kes tahab truuks jääda klassivõitlusele, ei saa üle minna eeskujulikkude gruppi ja isegi paranejate gruppi. See tähendaks revolutsioonilikust võitlusest lahtiütlemist, see tähendaks revolutsiooniliku liikumise äraandmist.

Uue vangimaja seaduse juures on poliitvangidel Eesti vangimajades täiesti võimalus võetud ajalehti lugeda. Iga kuu asemel võivad nad nüüd kahe kuu takka saata ühe kirja vangimajast välja. Suitsetamine on neile ka keelatud. Võimlemistest ei tohi nad osa võtta, mis halvasti saab mõjuma poliitvangide tervislisele seisukorrale.

Selle uue seaduse klassiline sisu paistab selgesti silma. Selge on, et kolmandasse, eeskujulikkude rühma saab kodanlus paigutada kõiki rikkaid ja vabse, kõik need eesõigused ja mugavused, mis neil praegu vangimajades on, saavad selle uue seaduse näol omale seadusliku aluse. Peale selle saavad poliitvangid senistele vahtidele ja „mustadele“ lisaks veel salakuulajaid ja kupjaid eeskujulikkude rühmast. See tähendab, et hirvitused poliitvangide üle saavad suurenema.

Eesti poliitvangid, kes on näidanud, et nad on kindlad klassivõitlejad, vaatamata nendele uutele raskustele, mida neile faschistlik diktatuur valmistab, jäävad truuks ka edaspidi töölisklassi asjale.

Eesti töölisklassi kohuseks on poliitvange aidata oma proletarise solidaarsusega. Selleks, et poliitvangid mitte ei hävineks kodanlistes vangimajades, on vaja MOPR-i abi suurendada. Vaja kogu maailma proletariaadi ees paljastada eesti kodanluse jõhkrat nägu. Vaja rahvusvahelise proletariaadi abi.

Vaja sundida eesti ja kogu rahvusvahelise proletariaadi protestiga ja võitlusega eesti kodanlust lahti ütlemaks oma sadistilisest kavatsusest, poliitvangide füüsilisest ja moraalselt hävitamisest. Vaja kogu jõuga poliitvangide võitlust toetada!

Vaja nõuda poliitvangide vabastamist.

(„Kommunist“.)



N. Jürisson

## Hiina nõukogude raioonid ja punavägi Tshan-Kai-Scheki kuuenda sõjakäigu lõpuks

Juba kaheksandat aastat peavad hiina töölised ja talupojad Hiina kompartei juhatusel kangelaslikku relvastatud võitlust Nõukogude Hiina eest. Juba kaheksandat aastat on Hiinas terved raioonid, kust Kuomindangi kindralid ühes mõisnikkudega ja suurkapitalistidega minema on kihutatud ja nõukogude võim maksma pandud. Juba kaheksandat aastat peavad hiina kindralid, Tshan-Kai-Schekiga eesotsas, kõigi imperialistide aktiivsel toetusel, vihast sõda hiina kangelasliku punaväe vastu, kuid üksteise järel varisevad kokku nende sõjakäigud, ja Nõukogude Hiina kasvab ja tugevneb järjekindlalt ikka uusi raioonisid oma alla võttes; hiina kangelaslik punavägi kasvab ja tugevneb järjekindlalt, suurenedes arvuliselt, kõvenedes oma relvastuse poolest ja omades ikka kindlamad ja rohkem väljaõppinud kaadrid.

Kus on selle põhjus, et võrdlemisi nõrgalt relvastatud Hiina punavägi on suutnud tagasi lüüa Kuomindangi kindralite ja imperialistide hästivarustatud sõjakäigud, et tal õnnestus hävitada sõjaväed, mis teda arvuliselt viis-kuus korda ületasid, mis välja õpetatud ja organiseeritud parimate Euroopa kindralite poolt ja relvastatud imperialistide sõjatehnika viimase sõna järele?

Muidugi pole kahtlust punaväe kangelaslikkuses, kuid kangelaslikkusest üksi on vähe. Peapõhjus on selles, et hiina punaväge toetab terve rahvas, et teda toetavad kõik tööinimesed, nii vana kui noor, nii mehed kui naised, nii töölised kui töötav talurahvas; selles, et teda toetab ja tema poole hoidub mitte ainult nõukogude raioonide töörahvas, vaid kogu Hiina töörahvas, et temale kaasa tunne-

vad ka töölised ja töötavad talupojad Kuomindangi kindralite sõjaväes, et nad punaväega sõdida ei taha ja igal võimalikul juhtumil punaväe poole üle lähevad. Hiina punaväe võitude peapõhjus on selles, et ta on töörahva huvide kaitsja rõhujate vastu, et ta on tööliste ja töötava talurahva oma sõjavägi. Hiina nõukogude liikumise jõud seisab selles, et see pole mitte harilik sõjavägede vaheline võitlus (nagu neid hiina militaristlikkude kindralite vahel alati on olnud ja on), mitte kahe kurnajategrupi vaheline võitlus töörahva orjastamiseks, vaid revolutsiooniliku töörahva võitlus töölisteklassi ja tema partei juhatusel igasuguse kurnamise hävitamise eesmärgil.

Siin näeme me veel kord kui õiged olid sm Lenini sõnad, kui ta Kominterni III kongressil rääkis: „Revolutsiooni tõde areneb kogu maailmas, me võime seda rahuldusega konstateerida — ja ainult selle asjaolu tõttu ei suuda rahvusvaheline kodanlus meid ära kägistada, kuigi ta meist majanduslikult ja sõjaliselt sada korda tugevam on“<sup>1</sup>. Hiina militaristid, Tshan-Kai-Schekiga eesotsas, ühes rahvusvahelise imperialismiga ei suuda hiina nõukogusid ega hiina punaväge purustada, kuigi nad sada korda tugevamad oleksid nii majanduslikult kui sõjaliselt, ei suuda sellepärast, et revolutsiooni tõde on punaväe poolt.

Selleks, et seda, mis Hiinas sünnib, paremini mõista, selleks vaatleme lähemalt, missuguses seisukorras on praegu Hiina töörahvas, mida ta sai Kuomindangi valitsuselt ja missugused ülesanded seisavad Nõukogude valitsuse ees Hiinas

<sup>1</sup> Lenin, venekeelne teostekogu XXVI, lhk. 452.

### 1. Mis andis Kuomindangi valitsus Hiina töörahvale?

Mõisnikkude ja kapitalistide blokk, kes 1925—27. a. rahvusliku revolutsiooni mahasurusi ja võimu oma kätte kiskus, ei suutnud lahendada ainustki revolutsiooni ees seisvat probleemi, ainustki vastuolu, mis revolutsiooni esile kutsusid. Hiina on edasi, siiaamaani, imperialistide poolasumaa. Kuomindangi võim ei teinud katsetki Hiina-

maad välismaa imperialistide ikkest vabastada. Vastupidi, Nankingi valitsus kapituleeris täiesti imperialistide ees ja aitab kõige jõuga kaasa Hiinamaa orjastamisele. Veel enam. Kuomindangi valitsus ei teinud midagi selleks, et takistada Jaapani imperialistidel Mandshuuriat täiesti oma alla võtmast. Tshan-Kai-Schek vandus jaa-

panlastele täiesti alla, ta tunnustas tegelikult n. n. Mandshukuo „iseseisvust“, s. o. andis ta täiesti jaapani imperialistidele ja taganeb ilma igasuguse vastupanekuta, ikka rohkem Põhja-Hiinat jaapanlastele jättes. Kui 1932. aasta kevadel jaapanlastes Schanghai peale tungisid ja XIX armee sõdurid neile kangelaslikult vastu panid, siis jättis valitsus nad ilma igasuguse toetuseta; veel enam, kui sõdurid äraandlikku käsku — kindlustatud seisukohad maha jätta ja ilma võitluseta linnast välja taganeda — ei täitnud, seadsid kindralid neile seljatagant kuulipildujad vastu ja avasid tule oma vägede peale, sellega neid sundides jaapanlaste ees taganema, Lõunalaäne provintssides haaravad inglise ja prantsuse imperialistid terved maakonnad täiesti oma alla. Tshan-Kai-Schek annab igalpool imperialistidele alla selleks, et vabastada kõik jõud oma peavaenlase — Hiina punaväe — vastu, et ühes välismaa imperialistidega ja nende abil töörahvarevolutsiooni maha suruda.

Kuomindangi valitsus ei suutnud ega suudagi ühendada kogu Hiinamaad üheks terviklikuks riigiks. Hiinamaa on endiselt killustatud paljude militaristlike kindralite ja nende gruppide vahel. Tshan-Kai-Scheki valitsus on ainult nimepidi kogu Hiina valitsus, tegelikult ei ulata ta oma võimuga pealinnast Nankingist mitte palju kaugemale. Provintssides valitsevad pea-aegu iseseisvad kindralid, kes üksteisega lõpmatuid omavahelisi sõdu peavad. Lõuna-Hiinas on võimul Nankingile vaenulik kindralitegrupp oma erilise valitsusega (Kantoni grupp), Põhja-Hiina kindralite grupp on samuti Nankingile vaenulik; mitte alles väga ammu tekkis Futsjānis Nankingi vastane valitsus, mille mahasurumisega Tshan-Kai-Schek palju vaeva nägi. Ainult otsekoheste hädaohu ees hiina punaväega võitlemiseks ühinevad mitmesugused kindralitegrupid Tshan-Kai-Schekile abiks, ajutiselt omavahelisi tülisid kõrvale jättes.

Kuomindangi valitsus ei lahendanud ka agrararküsimust; vastupidi, põllumajanduse seisukord halvenes veelgi tuntuvalt. Vana, suurepärane niisutamise ja veepaisutamise süsteem, mis ammust ajast parandamata ja kohendamata, on täiesti lagunenud, sagedased veeuputused ja nälg on selle tagajärjel harilikuks nähtuseks muutunud (näit. 1930. a. nälgis Hiinas 50 miljonit inimest). Hiina põllumajandus ei suuda enam Hiina rahvast toita. Põllumajandus läheb tagurpidi. Talurahvas ägab mõisnikkude ja militaristide — kindralite — ikkes.

Maa on Hiinas mõisnikkude omandus. Tihedalt asustatud provintssides on üle kolmveerandi kogu talurahvast hoopis maata või uskumata pisikese maalapiga. Tahes või tahtmata on nad sunnitud mõisnikult maad rentima. Rendimaks aga võtab talupojalt 50—80% üldsaagist. Kuomindangi valitsus ei suuda midagi teha talurahva seisukorra parandamiseks. 1930. a. suvel oli valitsuses arutusel seadusekava, mille järele oleks tulnud rendimäära kitsendada 35% ni üldsaagist, kuid seda seadust ei teostatud, sest ta oleks natukenegi mõisnikkude ja kulakute huvisid kitsendanud.

Määratusuur maksupress surub talurahva viimase võimaluseni maha. Kõik, mis mõisnikust üle jääb, võtavad kindralid maksude näol. Eriti viimasel ajal, Kuomindangi võimu ajal, on maksukoormatus suuresti tõusnud. Talupoeg peab maksma kõige eest; kui ta tahab midagi linna turule viia, peab ta maksma teemaksu, peab maksma linna sisse sõites ja ka välja sõites, üle maakonna piiri sõites võetakse talt tollimaksu jne, rääkimata juba otsekohestest maksudest maa pealt. Eriti suurendavad maksukoormat kindralite alalised sõjad. Siin muutub maksunõudmine otsekoheks röövimiseks. Erilised sõjamaksud ületavad kümned ja sadad korrad „normaalse“ maksusumma. Nii, näiteks, koguti 1928. aasta kevadel Schansi provintsis röövimise teel 29 631 970 dollarit sõjamaksu, mis ületab 226 korda hariliku maksusumma. Paljudes raioonides võetakse maksud kümnete aastate peale ette.

Talurahvas langeb liiakasuvõtjate kätte, kes ta täiesti orjastavad. Üle poole, mõnedes provintssides koguni kaks kolmandikku ja enamgi, talupoegi on liiakasuvõtjate kättes kinni. Laenuprotsent on määratu kõrge — keskmiselt 24—36% kuus, mõnel juhtumil isegi kuni 100% kuus. Nankingi valitsus, selle asemel, et liiakasuvõtjate vastu võidelda, tegi liiakasuvõtmise seaduslikuks, andes 1933. aastal erilise seaduse välja, kus öeldakse: „Sellepärast, et liiakasuvõtsendid viimasel ajal tõusid 20—30% ni kuus, keelatakse nüüdsest peale ära võtmast üle 10 protsendi kuus.“ Arusaadav, et peale seda keegi enam laenu ei anna odavamalt kui 120 protsenti aastas. Kui talupoeg oma võlga õigel ajal tasuda ei suuda, läheb ta maalapikene ja varandusenatukene liiakasuvõtjale — kulakule.

Arusaadav, et talurahvas sarnastes tingimustes enam edasi ei saa. Sellest on tin-

gitud alatised talurahva vastuhakkamised ja ülestõusud, alaline talurahva partisaansõda oma kurnajate vastu. Seda talurahva rahutust, tema ülestõusu peab töölisteklass ära kasutama, teda juhtima, talurahvasõda töölisteklassi võitlusega ühendades.

Kodanlus (nii hiina oma kui ka välismaa imperialistlik kapital) kasutas Kuomindangi võitu selleks, et töölisteklassile pealerõhumist suurendada. Kõik revolutsiooniliku ametiühisused hävitati ära, kommunistlik partei aeti sügavale põranda alla, ja palju vapraid seltsimehi langes timuka tapakirve all.

Töölisteklassi seisukord on äärmiselt raske. Kapitalistid kurnavad töölisi kõige metsikumal kujul. Tööpäev vältab isegi euroopa ja ameerika kapitalistide suur-ettevõtetes 13—16 tundi, kuna väiksemates ettevõtetes 17—18-tunniline tööpäev harilik asi on. Tööpalk on äärmiselt madal, 60—120 rbl. aastas. Mitte midagi pole Hiinas odavam kui inimese tööjõud, ja sellepärast on tööviisid ka äärmiselt pri-

mitiivsed, tehnikaliselt mahajäänud, tapvad. Eriti raske on kiutöölise seisukord. Siin töötavad peaasjalikult noored tütarlapsed, keda nälgivast külast ostetakse, selle sõna otsekohehes mõttes. Tööleping tehakse vanematega 5—6 aasta peale, väikene rahasumma maksetakse tütarlapse vanematele välja, ja agent viib tütarlapse ühes hulga teiste temataolistega linna. 10—12-aastased tütarlapsed sunnitakse 17—18 tundi päevas võimatutes tingimustes töötama. Ülejäänud aja on nad kasarmus samuti ülevaataja käsutusel ega või ilma temata sammugi astuda. Juba mõne aastaga pressitakse neil kogu elujõud välja, ja kui lepingu aeg täis, siis visatakse värava taha 18—20-aastased töövõimetud vanaeid.

Vaatamata ennenägemata metsikule terrorile kasvab ja tugevneb Hiina kommunistlik partei järjekindlalt; ta on praegu üks tugevamaid Kominterni sektsioone ja võitleb otsekohe nõukogude võimu teostamise pärast.

## 2. Mis andis töörahvale nõukogude võim Hiina nõukogude raioonides?

Vastandina Kuomindangi valitsuse all olevale Hiinamaale annavad Hiina nõukogude valitsuse all elavad raioonid hoopis teistsuguse pildi.

Nõukogude valitsus, kui revolutsioonilikkude tööliste ja talurahva diktatuur, on ainuüksi suuteline Hiinamaad välismaa imperialistide ikkest vabastama, ühendades revolutsiooniliku tööliste ja talurahva võitluse omamaa mõisnikkude ja kapitalistide vastu rahvusliku vabastamise revolutsiooniga välismaa imperialistide vastu. Ainult sel teel on võimalik Hiinamaad asumaa seisukorrast vabastada. Seda teostabki Hiina punavägi, kui ta end Jaapani interventsiooni vastase revolutsiooniliku rahva-vee eelväeks kuulutas. Seda mõistavad väga hästi ka imperialistid, kui nad kõige jõuga hiina kindraleid hiina punaväe vastu ühendavad ja kui nad Tshan-Kai-Schieki sõjakäike igati organiseerivad, teda varustades rahaga, igasugu relvadega ja ka „sõjaliste nõuandjatega“. Tarbekorral aga, kui asi täbaraks kipub minema, ei ütle nad lahti otsekohehesest interventsioonist nõukogude raioonide vastu, nagu see sündis Tshanscha vallutamisel punaväe poolt, Amoi vallutamisel ja nüüd Jangtse ülekäikude kaitsmisel (see interventsioon sünnib muidugi Kuomindangi lahke loaga).

Ainult nõukogude valitsus on suuteline militaristlikkude kindralite ja feodaa-

lide poolt killustatud Hiinamaad ühendama. Ainult nõukogude valitsus hävitab kõik feodaalsed jäänused ühes militaristidega ja loob uue võimsa Nõukogude Hiinamaa. Selle teostamise alguseks olid juba kaks ülehiinalist nõukogude kongressi, kus valiti ülehiinaline nõukogude valitsus, kes juhib kõiki Hiina nõukogude raioonid.

Hiina nõukogude raioonides viiakse läbi agraarrevolutsioon. Mõisnikkude, riigiametnikkude ja kloostrite maad konfiskeeritakse ja antakse kehvikutele ja maata talupoegadele. Kulakutele võetakse ülearune maa ja antakse samuti kehvikutele. Mõisnikkudelt konfiskeeritakse samuti kõik põllumajanduslik inventar, põllutööriistad, loomad jne ning antakse kehvikutele. Sedasama tehakse ka kulakute üleliigsete tööriistade ja loomadega. Külades organiseeritakse kehvikute komiteed, kes kehvikute kasusid kaitsevad.

Nõukogude raioonides on täiesti likvideeritud liiakasuvõtmine. Kõik liiakasulepingud ja võlad on tühistatud ja pandiks pandud asjad omanikkudele tagasi antud. Laenuprotsent on nõukogude raioonides ainult 1% kuus.

Kõik endised väga mitmesugused maksud on tühistatud ja on olemas ainult üks progressiivne tulumaks. Kehvikud on maksumisest hoopis vabastatud, kuna keskmikud

ja jõukamad maksavad 5—20% saagist. Talurahva seisukord on nõukogude raioonides suuresti kergendatud, ja selle tagajärjel on märgata põllumajanduse tõusu. Samal ajal, kui teistes raioonides nälg valitses, oli nõukogude raioonides toitaineid küllaldaselt. Kõik veetammid ja kanalid on riigi omanduseks võetud ja hoitakse nõukogude raioonides hästi korras. Samuti natsionaliseeriti ka kõik metsad ja heinamaad.

Ka tööliste seisukord paranes tuntavalt. Hiina nõukogude raioonides ei ole suurtööstuslikke ettevõtteid (peale 2 sõjaväe-arsenaali Sõtshuanis), kuid ka väikeste ettevõtete töölised tunnevad endid olevat valitseva klassi. Tööpäev lühendati endise 14—17 tunni asemel 8—10 tunnini. Töölepalkamise vahetalituse õigus on ainult kohalikul nõukogul, kuna kõik agendid, kes töölise palgast suurema osa oma tasku panevad, kaotati. Maksab tööliste sunduslik kinnitus. Töötavad ametiühisused, kes tööliste huviseid kaitsevad jne.

Vaatamata sellele, et töölisi nõukogude raioonides võrdlemisi vähe on, etendavad nad seal siiski juhtivat osa. Nii parteiasutustes, punaväes kui ka nõukogude asutustes — igalpool on töölistel juhtiv seisukoht. Töölised tulevad tihti huljana Kuomindangi Hiinast punaväkke, olles selle punaväe semendiks. Hiina kompartei teostab edukalt oma juhtivust sarnases raskest olukorras, kus ta Hiinamaa suuremas osas on sügaval põranda all, nõukogude raioonides aga valitsev partei.

Edukalt teostati nõukogude raioonides kultuurrevolutsioon. Nõukogude keskraionis (Tsjänsi provintsis) oli mineval aastal 2932 küla kohta 3052 kooli ja 92% kõigist kooliealistest lastest käisid koolis (kuna mujal Hiinas see protsent üle 20 ei tõuse). Peale selle oli veel 32388 kirjaoskamatusel liikideerimise punkti. Töötasid klubid, pioneeride rühmad, noorkomunistid jne. Keskraionis oli 34 ajalehte, anti välja hulk raamatuid, broschüüre ja õpperaamatuid. Kultuurne elu oli kõrgem kui kusagil mujal Hiinas.

### 3. Hiina punaväe võitlus enne Tshan-Kai-Scheki kuuendat sõjakäiku

Hiina nõukogude raioonid tekkisid 1927. aasta sügisel. 1927. a. septembris, peale terve rea talurahva ja tööliste ülestõuse Kuomindangi vastu, mis aga veel nõukogude juhtsõna üles ei seadnud, puhkes Nantsjānis, Tshansi provintsi pealinnas, lahti ülestõus, millest mitu diviisi sõjaväge kommunistide E-Tini ja He-Luni juhatusel osa võtsid. Nad algasid revolutsioonilikkude sõjakäiku nõukogude juhtsõna all. Kuid kuna nad ei osanud õiget liini võtta agraarrevolutsiooni kiireks hargestamiseks, ei leidnud nad tarvilikku toetust talurahva poolt ja said lüüa. Parem osa sellest sõjaväest, sm Tshu-De juhatusel, pääses taganemise teel, võttis kursi agraarrevolutsiooni hargestamisele ja pani alguse praegusele hiina punaväele. Selle punaväega ühinesid pärast Kantoni kommuuna langemist ka Kantoni ülestõusnud töölise väesalgad ja Kantoni õppepolk. See punavägi ühes ülestõusnud talupoegadega võttis oma alla ühe maakonna teise järele. Visas võitluses kasvas ja kõvenes punavägi ja laienesid nõukogude raioonide piirid.

Tekkisid ikka uued ja uued nõukogude raioonid. Keskraionile Tsjänsi provintsis, mis oma alla võttis suurema osa provintstist (üle 70 maakonna), tekkisid lisaks veel nõukogude raioonid paljudes teistes

provintsidest: Hubeis, Anhuis, Tshetsjānis, Hunanis, Guandungis, Sõtshuanis ja teistes provintsidest. Juba 1931. aasta lõpuks, kui Tshan-Kai-Scheki kolmas sõjakäik nõukogude raioonide vastu nurjus, oli nõukogude raioonide all kogu Hiinamaal üle 300 maakonna (kreisi) ühtekokku üle 60 miljoni elanikuga. Need raioonid olid peajasjalikult põllumajanduslikud raioonid ühes väikeste ja keskmiste maakonnalinadega. Suuremaid kõvastikindlustatud tööstusekeskusi ei läinud punaväel korda vallutada, sest neid kaitsevad mitte ainult Tshan-Kai-Scheki sõjaväed, vaid ka imperialistide ühendatud jõud.

Hiina punavägi kasvas samuti aasta-aastalt ühest lahingust teise ikka suurenedes ja kõvenedes, sedavõrd, kuivõrd ta vaenlast purustades temalt relvu, laske- ja muud varustust sõjasaagiks sai. Punaväe kasvust annavad järgmised arvud tunnistust: 1928. aastal oli punavägi 10 tuhat meest, 1929. a. — 22 tuhat, 1930. a. — 62 tuhat, 1931. aastal — 145 tuhat, 1932. a., pärast Tshan-Kai-Scheki neljandat sõjakäiku, — 170 tuhat, 1933. a., pärast viienda sõjakäigu läbikukkumist, — 200 tuhat, 1934. aastal — 350 tuhat punaväelast.

Hiina punase sõjaväe veelgi suuremat kasvu takistab peajasjalikult relvastuse puu-

dus. Pea kogu oma relvastuse saab punavägi sõjasaagina vaenlaselt. Oma sõjatööstust hiina punaväel peaaegu ei ole. Ainult Sõtshuani provintsis, IV punase armee raioonis, on punaväel kaks suuremat sõjaväe arsenaali; teistes raioonides ei ole peale väikeste, relvade parandamise töökodade, midagi. Wellington Koo teadete järele ostab punavägi 25% kogu oma relvastusest välismaa kontsessioonidelt, 10% on nõukogude oma töökodades valmistatud, kuna ülejäänud osa on sõjasaak. Eriti puudust tunneb punavägi rasket kahurväest ja lennukitest.

Kuid sellest hoolimata on punavägi mitu korda tugevama vastase ühe sõjakäigu

teise järel tagasi löönud. 1933. aasta kevadel purustas punavägi Tshan-Kai-Scheki viienda sõjakäigu, millest üle 800 tuhande mehe igatliiki sõjaväe osa võttis. Selle sõjakäigu tagasilöömisel sai punavägi palju uusi raioone, purustas 40 Kuomindangi diviisi, võttis 80 tuhat sõjavangi, kusjuures 30 tuhat Kuomindangi sõdurit punaväe poole üle tuli. Punavägi sai sõjasaagiks 140 tuhat vintpüssi, 292 pommipildujat, 5 kahuripatareid, 14 raadiojaama, 6 lennukit ja palju muud.

Kohe peale viienda sõjakäigu purustamist algasid imperialistid ühes Tshan-Kai-Schekiga uut, kuuendat sõjakäiku, mis kuni siiani kestab.

#### 4. Kuidas kuues sõjakäik organiseeriti

Nähes hiina nõukogude jõudsat kasvu ja tundes selles oma peahädaohtu, võtsid imperialistid kuuenda sõjakäigu organiseerimise ja juhtimise oma kätte. Kuigi imperialistide endi vahel Hiinas vihane võistlus käimas, on nad punaväe vastu kõik täiesti ühelmeelel. Eriti aktiivselt võttis kuuenda sõjakäigu organiseerimisest osa jaapani imperialism. Ta kindlustas Tshan-Kai-Scheki seljataguse, hoides põhjapoolsete provintside kindralite gruppi tagasi, et nad Tshan-Kai-Schekile seljatagant kallale ei tungiks, ta lubas Nankingi väed põhjarindelt ära punaväe vastu viia, ta andis ka otsekohest materjaalset abi. Ka selles, et Kantoni kindralite grupp ühes Nankingiga punaväe vastu pealetungi algas, on jaapani diplomaatide osa õige tuntav.

Ameerika Ühendriigid andsid Nankingi valitsusele kuulsa 50 mln dollarilise laenu puuvilla ja nisu ostmiseks ja 40 miljonit 850 lahinglennuki ostmiseks. Inglased andsid 25 miljonit dollarit ja oma agentide kaudu julgestasid lõuna-lääne kindralitegruppi üldise väerinna punaväe vastu. Saksamaa andis suure kogu lahinglennukeid ja võttis oma kätte sõjakäigu strateegilise juhtimise. Selleks komandeeriti Hiinasse tuntud kindral v. Seeckt ühes 70 kõrgema staabiohvitsseriga, kes kogu tegelikku juhtimist teostasid. Kindral Seeckt oli tegelik Nankingi sõjavägede ülemjuhataja. Üldse said Tshan-Kai-Schek ja mitmed kindralid kokku imperialistidelt 350 miljonit dollarit.

Imperialistide abi andis Tshan-Kai-Schekile võimaluse kuuendat sõjakäiku sõjali-

selt väga laialdaselt ette valmistada. 1933. aasta jooksul veeti Hiinamaale enam kui kaks korda rohkem sõjavarustust sisse kui eelmisel aastal. Samuti töötas fäiel jõul kogu Hiina sõjatööstus. Eriti suurt rõhku pani Tshan-Kai-Schek lennaväe peale. Peale Ameerikast ja Saksamaalt saadud lennukite hakkas Tshan-Kai-Schek ka oma lennukite valmistust arendama. Ameerika ja saksa ohvitserid ehitasid suure kiirusega punaväe vastase võitluse piirkonnas aerodrome ja lennubaase. Ka inglise imperialism ehitas Lõuna-Hiinas rea aerodrome ja lennuliine. Kantonisse veeti ikka suuremal määral inglise lennukid. 18 kuu jooksul vedas Inglismaa Kantonisse 350 lahinglennukit.

Samuti ehitati kindral v. Seeckti plaani järele terve rida raudteid ja automobiiliteid, mis väerinda seljatagusega ühendavad. Seoses kuuenda sõjakäiguga ehitati Tsjänsis 2500 kilom. autoteed, mida kasutati 4870 veoauto tarbeks, mis imperialistide sõjaväe ja varustust vedasid. Ehitati 600 kilomeetrit uut strateegilist raudteed. Raiooni telefoniseeriti jne.

Arusaadav, et kogu seda määratud tehnikalist ettevalmistust tehes koondas Tshan-Kai-Schek Tsjänsi raiooni, nõukogude keskraiooni vastu, määratu sõjaväe. Üldse koondas Tshan-Kai-Schek kõigi nõukogude raioonide vastu 1 miljoni 300 tuhat sõdurit. Peaosa sellest oli nõukogude keskraiooni vastu koondatud. Juba sõjakäigu algul oli keskraioonis jõudude vahakord järgmine:

	Sõdureid	Vint- püsse.	Kuullpildujaid		Kahureid	Pommi- pildujaid	Lennu- keid
			kergeid	raskeid			
Punavägi . . . . .	145 000	100 000	1090	—	40	157	3
Imperialistid . . . . .	440 000	318 700	1050	2255	720	570	70

Ka teiste nõukoguraioonide vastu koondati hiiglasuured väeosad. Näiteks Sõtschuanis IV armee vastu koondati üle 20 diviisi (210 tuhat sõdurit), Hubei raiooni vastu 15 diviisi, lääne raiooni vastu 10 diviisi jne. Ja imperialistide sõjavägi kasvatas alatasa. Juba 1933. a. detsembriks oli nõukogude keskraiooni vastas üle 800 tuhande sõduri.

Kuuendas sõjakäigus seadsid imperialistid omale ülesandeks revolutsiooni elava jõu hävitamise. Sellepärast töötati kuuenda sõjakäigu jaoks välja ka hoopis eriline uus strateegiline plaan ja sõjataktiline, mis põhijoontes seisis järgmistes seadetes: 1) mitte otsekohene pealetungimine, vaid pikaldane piiramine, 2) punavägi igalt poolt sisse piirata, aeglaselt tervel liinil edasi liikuda, oma alla võetud maaala täiesti omastada, ehitada kindlustusi, kindlustatud liine, ühenduseid ja alles pärast seda uuesti pikkamööda edasi liikuda, 3) üksikute diviiside tegevuse asemel hargestada suurte kompaksete väeosade tegevust 10 — 12 diviisi kaupa, 4) kasutada lennukiväge kui eeljõudu, siis rasket kahurväge ja alles pärast seda jalaväge. Imperialistid piirasid nõukogude raioonid raudse rõngaga, püüdsid punaväge tema territooriumilt välja tõrjuda ning ikka kitsamasse soppki kokku surudes tema elavat jõudu täiesti hävitada.

Varemalt tungis Tshan-Kai-Schek peale, punavägi taganes alguses, jättes maha partisaane ja omale kaasatundva elanikkonna. Kui nõukogude väed niimoodi juba seljataguse partisaansõjaga olid demoraliseerinud ja Nankingi vägedest sõdurid punaväkke hulgana üle tulid, algas punavägi vastu pealetungimist ja purustas Tshan-Kai-Scheki väed, oma raioone tagasi võttes; uue taktika juures pannakse pearõhk äravõetud seisukohtade ja seljataguse kindlustamise peale.

Kindluste ja fordide ehitamine võttis ennekuulmatu ulatuse. Ainult Tsjänsi raioonis üksi ehitati 2900 kindlust. Kindlused ehitati ka seljataga kuni 120 klm kaugusele väerinnast. See kindluste rõngas tõmbus ikka enam ja enam kokku. Kuna punaväel raske kahurvägi ja lennu-

vägi puudub, siis on võitlus sarnaste kindluste rõnga vastu väga raske.

Kuid mitte ainult sõjalise jõu peale ei pannud Tshan-Kai-Schek oma lootusi. Suure osa, isegi suurema osa võitu pidid kindlustama nn. „poliitilised“ abinõud. Sest pole ju raske mitu korda ülekäiva jõuga vastast puruks lüüa, palju raskem on „punase taudi“ idusid hävitada, et ta uuesti ei ärkaks. Selleks peab hävitama kommunismi idud inimese teadvuses. Siin otsekohene sõjaline hävitus üksi ei aita, sest pole ju võimalik kõiki füüsiliselt hävitada. Siin on vaja poliitilisi abinõusid.

Milles need poliitilised abinõud seisavad?

Esiteks selles, et Tshan-Kai-Schek kasutas regulaarse sõjaväe kõrval väga laialdaselt ka vabatahtlikkude väeosi, mis koosnesid nõukogude raioonidest põgenenud kulakutest, mõisnikkudest ja teistest kapitalistlikkudest elementidest. Need väeosad nimetati „rahva organisatsioonideks“. Nende klassiliste väeosade peale pani Tshan-Kai-Schek suurt rõhku. Need, kui kohalikud elanikud, olid head teenäitajad, kes teavad kõik teerajad ja peidukohad; neid väeosi kasutati ka punaväe seljataga kahjustamistöö tegemiseks, kuna neid, kui kohalikke elanikke, nõukogude võimul raskem oli kiiresti kätte saada, nad olid salakuulajateks jne, jms.

Teiseks kuulus „poliitiliste abinõude“ hulka vastastikune vastutus, kus iga elanik kannab vastutust kõigi teiste oma küla elanikkude tegevuse eest.

Kolmandaks lootis Tshan-Kai-Schek punaväe ülesostmise ja äraandmise peale. Lugematutes üleskutsetes, mida lennukid punaväe hulka levitasid, lubati elanikkudele ja punaväele igasugu hüve, kui nad endid vangid annavad, valgete poole üle tulevad, nõukogude valitsuse vastu mässu tõstavad. Punaväe ja nõukogude valitsuse juhtide pea eest lubati määratud summad: Tshu-De ja Mao-Tse-Duni pea hinnati kummagi 100 tuhande dollarile, teiste punaväe juhtide pead 80 tuhat dollarit jne. Tegelikult on aga Kuomindangi sõjaväe ridadest punaväe poole ületulek harilik nähe.

„Poliitiliste abinõude“ hulka kuulub muidugi kõigepealt ka laiaulatuslik laimu ja demagoogia hoogtöö. Ei ole sarnast laimu ja soppa, mida nõukogude ja punaväe vastu ei pillutaks, millega punaväge ja komparteid maha ei tehtaks. Kuulutatakse, et nimelt punavägi ei lase hiina rahvast välismaa imperialismi ikkest vabaneeda, et nimelt tema takistab võitlust Jaapani vastu. Vaja enne hävitada nõukogud ja punavägi, ja alles siis — imperialistide vastu. Elanikkudele lubati mit-

mesuguseid kergendusi, kui punased välja aetakse jne. Paljudes kohtades tehtigi nägu, nagu hoolitseks Kuomindangi valitsus tõesti talurahva eest, räägiti abist jne. Tegelikult jäi see kõik muidugi ainult sõnadeks, kui mitte arvata seda, et äravõetud nõukogude raioonides tööpoolest esialgu nõukogude poolt läbiviidud maareform puutumata jäi ja mõisnikkude maad veel talurahva käes on. Sellega tahab Kuomindang ajuti talurahvast petta, kuni punaväe lõpulikult hävitada suudab.

## 5. Raudses rõngas

Nõukogude keskraioon suruti raudsesse rõngasse, mis pikkamisi kuid järjekindlalt ikka koomale tõmbus. Punavägi võitles uskumata vaprusena kümme korda tugevama vastase vastu, kuid oli selge, et niisuguseks pikaldaseks positsioonisõjaks punaväel relvastust ja varustust ei jätaku. Täielik blokaad kõigil aladel, mida kindral Seeckt teostas, andis end tunda. Ägedate võitluste ajal oli punaväel kõigest 30 padrunit iga sõduri ja 300 padrunit iga kuulipilduja peale. Tundus teravalt paljude toiduainete, eriti soola puudust.

Vaatamata sarnasele seisukorrale suutis kangelaslik punavägi algul suuri edusamme saavutada. 1933. aasta sügisel andis punavägi tugeva löögi tema vastu tegutsevale 19. armeele ja sundis teda vaherahu tegema. Raudne rõngas oli purustatud. Samal ajal piirasid teised punaväeosad Vansjani linna Sõtshuani provintsis ja ähvardasid otsekohe Hankoud ja Uts-hani. Kuomindangi ridades tekkis segadus, Futsjani kindralite grupp ütles end Tshan-Kai-Schekile allumisest lahti. Tshan-Kai-Schek koondas oma jõud kõik nende vastu. Punavägi sai lühikese vahepuhkuse. Seda vahepuhkust kasutas punavägi oma relvastuse ja moonatagavara suurendamiseks ja seisukohtade kindlustamiseks.

Kui Tshan-Kai-Schek Futsjani kindralitegrupi oma alla oli heitnud, pööras ta uuesti punaväe vastu ja seadis raudse rõnga uuesti jalule. Algas uus raske võitluste ajajärk, mis kestis 1934. a. aprillist kuni augustini. Juba veebruaris algas Tshan-Kai-Schek pealetungi ja võttis osa nõukogude raioone ära. Algas raudse rõnga uus kokkusurumine.

Punavägi muutis uue olukorra kohaselt oma taktikat. Kui ennem punavägi harilikult sügavasse nõukogude raiooni taganes, et sellega Kuomindangi väeosasid nende

baasist lahti kiskuda ja siis purustada, siis nüüd see taktika enam ei kõlvanud. Kuomindangi väed tungisid nüüd peale ühtse kindlustatud rindena. Nüüd kasutas punavägi otsekohe oma maa kaitse kõrval suurel viisil üksikuid rõngast läbimurdmisi ja löökkäike Kuomindangi vägede seljataha. Nende löökkäikude abil nõrgendas punavägi vaenlase seljatagust, täiendas oma sõjamoona ja toidutagavara ning takistas Tshan-Kai-Scheki edasitungimist. Eriti suureviisilised väljatungimised olid 7. korpuse löökkäik Futsjani provintsi ja 10. korpuse löökkäik põhjajada Tsjansis, mis punaväe strateegilise põhiplaani julgestamiseks ja maskeerimiseks ette võeti.

Punaväe põhiplaani seisis selles, et päästa punaväe elav sõjajõud, tema võitlusvõime. Ikka koomale tõmbus Kuomindangi raudne rõngas, ja nõukogude keskraiooni maaala kitsenes 1934. a. augustikuuks 13 kreisini. See ei läinud Kuomindangi kindralitele mitte vähe maksuma. Isegi Nankingi valitsuse enda teatel kaotas ta võitluses 50 tuhat sõdurit surnutena, 40 tuhat haavatutena ja 15 tuhat vangi langenukena. Kuid selle peale vaatamata tungis ta edasi. Hiina nõukogude valitsuse ja kompartei keskkomitee ette tõusis küsimus: kas kaitsta kõige võimalusega keskraiooni, kus juba kuus aastat nõukogude võim maksev olnud, kuid panna sellega kaalule punaväe ja kompartei elavad jõud, riskeerida sellega, et Kuomindangi sõjaväed punaväe lõpulikult ummikusse ajavad, või ohverdada ajutiselt maaala ja viia punaväe põhijõud tervena löögi hädaohust välja. Keskkomitee, hinnates reaalselt jõudude vahetõrget ja 1934. a. sügiseks kujunenud olukorda, otsustas punaväge keskraioonist välja viia, valgete kindlustatud rõngast läbi murdes. See läbimurdmine määrati novembri peale.

7. ja 10. korpuste julged väljatungimised ida-rindel Futsjānis tõmbasid imperialistide tähelepanu sellele rindele, et seal lõhet likvideerida. Selle katte all korraldas punavāgi oma read ümber. Üks teise järel võeti rindelt reguläärsed 1., 3., 5., 8. ja 9. korpuse väeosad ära ja asendati uuestiloodud partisaanide väeosadega. Kogu väeosade vahetamine viidi läbi ilma paanikata ja ilma erilise takistusega vaenlase poolt. Punavāe manööver oli hästi varjatud. Samal ajal korraldati täiesti ümber kohapealsed nõukogude võimu asutused ja parteiorganisatsioonid. Nad kõik kohandati pörandaalustes tingimustes töötamisele. Loodi pörandaalused parteikomiteed, partisaanide staabid, toetuspunktid ja baasid. Varjatud kohtades, mägedes, organiseeriti salajased relvade ja moonaladud ning relvade parandamise töökojad. Õpetati kaadreid pörandaaluseks tegevuseks. Töötati peensusteni välja partisaanide tegevuseplaanid ja taktika jms.

Novembriks oli kõik valmis. Punavāe jõud olid koondatud löögivalmis Tsjānsi lõunalääne nurka Singo, Jüidu ja Nindu linnade vahel. Sellel rindel võitlesid punavāe 6. korpuse jõud. Tema vastu olid Hunani kindralkuberneri jõud ja kolm Nankingi diviisi. Peale seda kui punavāe 7. korpus idarindel läbi murdis ja Nankingi tähelepanu oma peale tõmbas, andis sõjarevolutsiooni komitee 6. korpusele käsu rindest läbi murda ja Hunani provintsis tegutseva 2. Ho-Luni korpusega ühineda. 2. korpus kergendas tal seda

lābimurdmist sellega, et ta 6. korpusele põhjalāänest vastu liikus. Kui Nankingi väed 6. korpusele järele pöörasid, et teda taga ajada, tungis 3. korpus üle Gan'i jõe ja purustas Nankingi väed. Imperialistid said muidugi nüüd sellest aru, et punavāgi rōngast välja tahab minna, ja arvates, et punavāe peajõud 6. korpuse järele lähevad, koondasid siia suured väeosad, et küljepealt punavāele kallale tungida. Tshan-Kai-Schek käskis Hunani kuues kreisis hävitada kõik külad, puhastada nad elanikkudest, põletada metsad, et punavāge lagedale, tühjale maale ajada ja siin purustada.

See plaan ei õnnestunud Kuomindangil. Punavāe põhijõud ei järgnenud 6. korpusele, kes juba 2. korpusega ühines, vaid jättes 3. korpuse oma väljatungi tiivalt kaitsma, tormasid purustava löögiga Tshan-Kai-Scheki pahema tiiva peale ja, hävitanud kolm Nankingi diviisi, pöörasid lõuna poole läbi Sinfōni, pärast läänepoolse Guansi provintsi pöörates. Kolmas armee muutus eelväest külje kaitseks, ja pärast järelevāeks. Samal ajal kaitsesid partisaanid kangelaslikult nõukogude raiooni, kust punavāgi juba välja oli läinud. Alles kolm nädalat hiljem läks Kuomindangi vägedel korda keskraiooni pealinna vallutada. Selle ajaga oli punavāgi juba kaugel, ja tagaajamine oli nurjunud. Vallutatud raioonis pidi Tshan-Kai-Schek hoidma määratu okupatsioonivāe, sest partisaanid ei anna minutikski rahu. Võit on siingi ainult väline, sest oma eesmärgi imperialistid kätte ei saanud.

## 6. Uue, veel võimsama raiooni loomisele

Punavāgi läks löögi eest ära ja tungis võidurikkalt edasi. Teda teel takistada püüdvate kindralite väeosad purustas ta ära. See oli muinasjutulik sõjakäik. 160-tuhandeline punavāgi, kogu varustusega, ühes 40 tuhande pealise elanikkude hulga, kes temaga ühes keskraioonist ära tuli, tungis alalises võitluses läbi kolme provintsi ja tegi kahe ja poole kuu jooksu läbi 1500-kilomeetrilise rännaku. Teel, võitluses, muretsesid nad omale relvastuse ja sõjamoona ning muud varustust. Igale poole, kust punavāgi läbi läks, jätsid nad maha parteiorganisaatorid, partisaanide salgad vilunud seltsimeeste juhatusel ja hästi varustatud; igal pool tekkisid uued nõukogude liikumise kolded.

Veebruari keskel tulid punavāe peajõud Guitshou provintsi põhjapiirile ja tungisid Sõtshuani provintsi Jangtse jõe üleikäiku-

dele. Siin, jõe ääres, leidsid nad aga tegeva vastase eest. Tshan-Kai-Schek saatis siia Sõtshuani militaristidele appi 12 diviisi — kõik, mis ta suutis vallutatud Tsjānsi raioonist vabastada. Jangtse jõe mööda sõitsid siia ka välismaa imperialistide sõjalaevad, kes Kuomindangi sõjāelele kaasa aitasid. Jõest ülepääs oli raskendatud. Punavāgi pööras jõgemööda üles, lääne poole ja läks jõest Lutshou linna juures üle.

Kuid sel ajal, kui punavāe peajõud juba üle jõe läksid, ähvardas neid seljatagant Junnani provintsi kindralite sõjavāgi. See hädaoht tuli likvideerida enne kui Tshan-Kai-Schek, kes Hunani provintsis ligines, kohale jõuaks. Sellepärast pööras punavāgi tagasi ja purustas Junnani sõjavāed ning ajas neid taga kuni Tshaotuni linnani. Selle ajaga tuli aga Tshan-Kai-Schek oma



vägedega Guitshou provintsi Utshani jõe äärde ja ähvardas uusi nõukogude raioone. Punaväe 3. korpus pööras tagasi ja löi märtsi ja aprilli kuu jooksul Tshan-Kai-Scheki sõjaväed, keda see juhatas, puruks. Mitme verise lahingu järele, kus Nankingi väed rängasti lüüa said, oli Tshan-Kai-Schek sunnitud Gujan'i kindlustatud seinte tagant varju otsima, sellest hoolimata, et ta jõud punaväest arvuliselt 4—5 korda suuremad ja võrdlemata paremini relvastatud olid. Peale muu kaotas Tshan-Kai-Schek neis lahingutes 20 lennukit, seal hulgas ka oma isikliku lennuki. Nankingi väed puruks lõõnud, pööras kolmas punaväe korpus Junnani provintsi, kus ta praegu juba selle provintsi pealinna ähvardab.

Samal ajal, kui 3. korpus Tshan-Kai-Scheki vastu võitles, kindlustas ülejäänud punaväe osa, mis keskraioonist välja tuli, end Jangtse jõe orus. Sõtshuani provintsi suured tööstusekeskused Süitshou, Tsöljutshin, Tshjädin jt on punaväele ja noorele nõukogude raioonile tugevaks aluseks, kust nõukogude võim levineb üle kogu Sõtshuani provintsi ja ühineb provintsi põhjapoolses osas oleva vana nõukogude raiooniga, kus 4. punane armee tegutseb.

Ka Sõtshuani provintsi põhjaosas, 4. punase armee vastu pidasid Kuomindangi kindralid kogu 6. sõjakäigu kestel ägedat võitlust, kuid ei suutnud teda murda. Nõukogude keskraioonist tulnud punaväe peajõudude liginemisel Sõtshuani provintsi, algas 4. punane armee pealetungimist lõuna-poolle, et punaväe põhijõududele vastu tulla. Märtsi algul oli osa 4. armeest sunnitud tagasi põhja poole pöörama, et likvideerida põhja poolt Gansu provintsi tuletav kindral Hu-Tshu-Nani 50-tuhandel sõjaväge. Selle ülesande täitis ta hiilgavalt. Kahe nädali jooksul piirasid punavägi ja ülestõusnud partisaanid Hu-Tshu-

Nani sõjaväe sisse ja purustasid ta täielikult. Selle tagajärjel laienes nõukogude raioon kaugele põhja poole.

Selle ülesandega valmis saanud, võis 4. armee jälle lõuna poole pöörata ja tungis Sõtshuani kindrali Den-Si-Hou peale, kes Sõtshuani pealinna viivat teed kaitses. Den-Si-Hou oli sunnitud rahu tegema. Nii piirasid siis punaväe osad Sõtshuani pealinna Tshendu nii põhja kui ka lõuna poolt sisse. Ikka suurema osa rikkast Sõtshuani provintsi võtavad nõukogude raioonid oma alla.

Siin, Sõtshuani provintsis, kerkib uus võimas nõukogude raioon, mis ületab mitmekordselt oma suuruse ja tähtsuse poolest mahajäetud Tsjänsi raiooni. Siin on tugev tööstuseproletariaat. Üksi soolakaevandustes töötab 300 tuhat töölisi. Siin on samuti ka võrdlemisi suured metallitehased, nahvta-allikad ja söekaevandused, puuvillaistandused ja — siin on ka oma sõjatööstuse ettevõtted — 18 sõjaväe arsenaali (kaks nendest on juba ammu 4. armee käes). Oma viljarikkuse poolest loetakse see raioon Hiinamaa viljaaidaks. Oma 60 miljoni elanikuga on ta ise juba suur riik.

Siit arendab punavägi edasi oma võitlust kogu Hiinamaa vabastamise eest nii oma kui ka võõra imperialismi ikkest. Asudes hargestuva rahvusliku vabastusrevolutsiooni etteotsa, sidudes seda agraarrevolutsiooniga ja lõpuks proletarise revolutsiooniga — muutub kogu Hiinamaa kommunistliku partei juhatusel ühtseks, vabaks nõukogude vabariigiks.

Suured võitlused on alles ees. Palju raskusi tuleb Hiina nõukogudel veel ära võita. Kuid Hiinamaa kompartei leenilik liin on selle pandiks, et see võitlus ka edaspidi sama edukalt areneb.

## G. Henrikovsky

# Faschistlik Poolamaa tuldpurskava mäe otsas

Poola kodanlus, eriti aga Pilsudsky<sup>1</sup> pooldajate valitsev leer, on viimastel nädalatel ja kuudel õige närvilikuks läinud. Sellest kõnelevad valitseva partei ridadest — nõndanim. parteitust blokist — opositsioonilikkude rühmakeste alaliselt korduvad väljaheitmised, sellest kõnelevad „mässud“, mis valitseva partei leeris siin ja seal lahti puhkevad. Selle kõrval keeb valitseva leeri

ajakirjanduses palav võitlus rühmade ja rühmakeste vahel, kes üksteist „marssali“ (Pilsudsky) „ideaalide“ ja riigi huvide äraandmises süüdistavad. Tõsine käärimine on käimas ka väikekodanliste hulkade ja riigiteenijate ridades, kes kuni viimase ajani faschistliku valitseva partei kannul samusid.

Kõik need nähted, mis valitseva faschistliku bloki lagunemisest kõnelevad, kajas-

<sup>1</sup> Kirjutatud enne Pilsudsky surma. — Toim.

tavad neid hiiglasuuri raskusi, mis praegu Poola valitsusel ees seisavad ja mida ta läbi elab. Need raskused kasvavad ja arenevad teravnenud klassivõitluse ja sügava rahulolematuse alusel, mis linna kui maa kõige laiemaid kihte on haaranud.

Poola majanduslik seisukord läheb iga päevaga järjesti raskemaks. Vähene paranemine tööstuse alal, mida poola suurkodanlusel korda läks proletariaadi veelgi metsikuma kurnamise teel saavutada, kaob nüüd jälle käest. Puudujääk riigi eelarve täitmise kasvab õige kiiresti. Puudujääk maksude eelarve täitmise tõuse üle miljardi zloti<sup>1</sup>. Kõigis kodanlikes ajalehtedes valitseb kurvatujuuline, pessimistlik meeleolu.

Nii kirjutab, näiteks, silmapaistev valitsuse häälkandja „Ilustrovanny Kurrier Codzienny“:

„Kuni viimase ajani valitses kindel arvamine, et kriis lõpule läheneb. Korraga kerkisid aga ootamatult uued raskused esile: enam kui pool miljonit registreeritud töötuid<sup>2</sup>, ja maal möllav kriis purustasid selle optimismi ning panidki paljudki praeguse majandusepoliitika suhtes kahtlema.“

Valitseva bloki konservatiivse tiiva häälkandja „Czas“ kirjutab avalikult:

„Endise peaministri Pristori programm on pankrotti jäänud.“

Samal arvamisel on ka poola finantskapitali ametlik häälkandja „Przełond Gospodarsky“, kes oma juhtkirjas kirjutab:

„Praegune poliitika ei ole kellegile midagi annud, selle vastu on ta aga küll riigi rahanduse umbkotti ajanud.“

Poola valitsevad ringkonnad ei näe sellest seisukorrast väljapääsu ja visklevad, seda väljapääsu otsides, ühest küljest teise. Nad kõiguvad deflatsiooni ja inflatsiooni vahel<sup>3</sup>. Ametlikult kuulutatakse, et valitsus deflatsiooni poliitikast ei tagane. Samal ajal aga võtavad nad inflatsioonilikud abinõud tarvitusele: alles hiljuti anti riigipangale luba täiendavalt veel 150 miljoni zloti väärtuses paberraha välja anda. Ainult ühes asjas on poola kodanlusel selge joon — maa edasises faschiseerimises ja tööta-

vatele hulkadele veel hoogsamas pealetungimises, mille eesmärgiks on tööliste, teenijate ja talurahva veel kohutavama röövimise abil poola kapitalismi päästa.

Poola valitsus on töörahva vastu otse avaliku ristsõja välja kuulutanud. Oma viimases senati-kõnes märkis endine peaminister Koslovsky valitsuse programmist lähema aja kohta järgmist:

„Kõik sotsiaalseteks ülesanneteks määratud summad peavad saama eelarvest maha kustutatud... Omavalitsuse teenijate palgad ja pensionid on kuulmata kõrged... Põllumajanduse tööliste sotsiaalne kindlustamine tuleb ära kaotada... Vajalikud tööd maal, nagu teede ja sildade ehitamine jne, tulevad edaspidi sunnitud korras ära teha...“

Pealeselle teatas Koslovsky veel koolide ja haigemajade võrgu eelseisvast veelgi suuremast kitsendamisest.

Kõik poola kodanluse rühmitused otsivad palavikuliselt pääseteed sellest seisukorrast välja jõudmiseks. Iga päev kerkivad uued plaanid ja rohutähed väljapääsu leidmiseks — nagu seened sooja vihma järel. Ikka valjumini kostavad hääled, mis inflatsiooni nõuavad, sest poola kodanlus loodab, et tal selle jõhkra kelmustüki abil kergesti korda läheb uut röövkäiku töörahva hulkade kallal toime panna. Iseloomustav on, et PPS mehed<sup>4</sup>, kes alati valmis on poola kodanlusele appi tõttama, kui selle asjad iseäranis halvasti lähevad, nüüd kõige jõhkramate kodanliste tegelastega täielikus kooskõlas oma kurgud kibedaks kisendavad, pasundades, et ainult inflatsioon töörahva hulkade seisukorra võivat päästa.

Poola Kommunistlik partei teeb praegu määratusuurt selgitavat kihutusetööd, et töörahva üksikud kihid selle uue inflatsiooni demagoogia õnge otsa ei satuks. Kommunistlik partei näitab hulkadele, et kõik need programmid kapitalistide poolt tulevad ja nende eesmärgiks kapitalistide huvide kaitsmine on. Mis eriti inflatsioonisse puutub, siis teavad poola töötavad hulgal juba oma kogemuse järgi, mis neil kord juba on tulnud läbi elada, missuguseid viletsusi neile see kodanluse päästeabinõu, mida ka kodanluse orjad PPS-st kiidavad, kaela toob.

Kuid nii või teisiti, faschistlik Poola läheb ikka kiiremini ja ikka kindlamalt

<sup>1</sup> Zlot = umb. 22 kop. — *Toim.*

<sup>2</sup> Valitsuse häälkandjagi kriipsutab alla: „registreeritud“, sest tõelikult kõnelevad kodanluse häälkandjad ise samal ajal enam kui poolteisest miljonist töötust. — *Toim.*

<sup>3</sup> Deflatsioon — liikumas oleva rahahulga piiramine, et seega raha ostuvõimet tõsta; inflatsioon — liikumas oleva rahahulga suurendamine, mille tagajärjeks on raha ostuvõime langemine, seega hindade tõus ja palga reaalkaotuse langus. — *Toim.*

<sup>4</sup> PPS — Poola sotsialistlik partei, äärmiselt parempoolne sotsjuudaste erakond. — *Toim.*

umbkoti poole. Selles hakkavad selgusele jõudma ka silmapaistvad kodanlisedki tege- lased. Tarvitseb näitena tuua Poola endise Ühendriikide saadiku, Pilsudsky pooldaja Filippoviczi sõnu, mis see hiljuti rääkinud: „*See sugupõlv, kes tänapäevase Poola ülles ehitas, on pankrotti jäänud.*“ Tõsi küll, Filippovicz heideti selle eest valitse- vast blokist välja, kuid see väljaheitmine ei sündinud kogunisti mitte sellepärast, et Filippovicz liiga muste värve tarvitas või liialdas, vaid selle eest, et ta üldse seda aval- dada julges, mida teised kõik küll hästi teavad, kuid oma teada hoiavad.

Ei ole ime, et Poola faschism selles teravnenud seisukorras ikka enam ja enam sõjaliste avantüüride teele kaldub. Uute surveabinõude poliitika, millega poola faschism viimasel ajal töörahva hulkadele kaela tormas, uued hulgalised tööliste ja talupoegade ning vähemusrahvuste töörah- valiigete vangistamised, katsed ametiühin- guid täielikult fashiseerida ja, lõpuks, uue, avalikult fashistliku põhiseaduse kinnitamine, — kõige selle eesmärgiks on sõja puhuks usaldatavat seljatagust luua. Göringu külaskäik Varssavis ja üldse Poola-Saksa sõprus, ning selle kõrval kokkulepe Poola ja Jaapani vahel näita- vad kui tõsiselt Poolamaa Nõukogude Liidu vastu kavatsetavatele sõjalistele avan- tüüridele ette valmistab.

Selles seisukorras omandab määratu tähtsuse kõigi proletaarsete jõudude ühen- damine, kindel liit tööliste ja töötava talu- rahva vahel, üldrahvaliku fashismivastase väerinna loomine võitluseks kapitalistide uue pealetungimise ja nende sõjaliste avan- tüüride vastu.

Poola proletariaadil seisavad kõige täht- samates tööstuse harudes suured võitlu- sed ukse ees. Viimasel ajal on seisukord iseäranis teravnenud kaevandusetööstuses ja kiutööstuses, mis poola kaks kõige täht- samat tööstuseharu on. Poola Kommu- nistliku partei keskkomitee pööras uuesti sotsialistlikkude parteide (poola sots. par- tei, saksa sots. partei ja juudi sots. par- tei „Bundi“) keskkomiteede poole ja pani ette hulgalist fashismivastast väerinda luua. Kuid PPS ja „Bundi“ juhtide ena- mik ajab ühise väerinna suhtes äraand- likku poliitikat, nad hirmutavad töölisi, et kommunistidega ühise väerinna loomine veel suurema surve ja tagakiusamise esile kutsub. Kuid nende hirmutamiste peale vaatamata õn terve rida nii PPS kui ka „Bundi“ kohalikke organisatsioone, töölis-

tehulkade pealesurumise tagajärjel, sunni- tud olnud kohtadel kommunistidega ühise väerinna loomiseks kokkulepetele minema. Sotsiaaldemokraatlikkudel juhtidel läheb ikka järjesti raskemaks hulkade tungi ühise väerinna loomisele tagasi hoida. „Bundi“ viimasel kongressil, kus peamiselt aina tööliste aristokraatia koos istus, hääletas siiski kolmas osa saadikuid selle poolt, et „Bund“ II Internatsionaalist välja peab astuma. Samalaadiline meeoleu valitses ka PPS organisatsioonide konverentsil Varssavis.

Rahvahulkade sügavuses valmib tormi- jooksu idee. Viimased poliitilised strei- gid olid lähenevate suurte lahingute kau- gekss välgukumaks. Hiljutine pikaldane maaalune streik Ülem-Schleesias, „Luisen- Glücki“ kaevanduses, kus töölisel nädala- late vältel kaevandusest ei tahtnud välja tulla, näitab mitte ainult hulkade mee- leheitlust, vaid ka nende kasvavat kindlust ja otsustavust kodanlusele vastuhoopi anda. Ja mitte üksi tööliste keskel ei paista silma revolutsiooniliku meeoleu tõus. Ka maal kasvab rahulolematust ja viha kodanluse vastu, mõisnikkude ning fashistliku valitsuse vastu.

Valitsevad klassid saavad sellest väga hästi aru. Värisedes hüüab tuntud fashist- lik demagoog Spiczinsky valitsuse ajalehes „Kurrier Poranny“:

„Kõikjal valitseb kindel arvamine, et mõnesugused tõsised muudatused või vapustused ühiskondlikud jõud kiiresti kütkest päästavad ja need endile ise oma juhatusel leiavad.“

Revolutsiooniliku liikumise edasiarene- mise kohta Poolas on otsustav tähtsus sel asjaolul, kuivõrd kommunistlikul par- teil korda läheb alaliselt kasvavates klassi- võitlustes juhtimist oma kätte võtta, kõi- kide kodanliste parteide demagoogilike programme paljastada ning hulkasid veen- da, et neil mingit muud pääseteed ei ole, kui — Oktoobri tee.

\*

Ootamatu muudatus valitsuse juhtimi- ses, mille Pilsudsky ette võttis — peami- nister prof. Koslovsky ametist taganda- mine ja tema asendamine polkovnik Sla- vek'iga — tunnistab veel kord, missugu- seid raskusi poola fashismil läbi elada tuleb, ja et ta töörahva suhtes veel terro- ristlikumat, veel suurema kurnamise po- liitikat püüab teostada.

E. K.

# Nõukogude Liidust

## Parteilise kasvatusetöö ülesannetest

Mida kaugemale edasi jõuab sotsialismi ehitusetöö Nõukogude Liidus, mida kõrgemale tõuseb nii töörahvahulkade majanduslik kui kultuuriline tasapind, seda suuremad ülesanded kerkivad kommunistliku partei ette, kes ju kogu seda ehitusetööd juhtima, kõigi üleskerkivate küsimuste peale vastuse andma, need küsimused lahendama peab, rääkimata ülesannetest, mis tekkivad seoses järjesti keerulikumaks ja sõjaliselt hädaohtlikumaks muutuvate rahvusvaheliste seisukordadega. Seda suuremat tähelepanu nõuab parteiliste hulkade igakülgne kasvatusetöö, mis need hulgad suuteliseks peab tegema laialiste töörahvahulkade eesotsas sammuma, neid juhtima.

Sel alal on kaugemale ulatava tähtsusega ÜK(e)P Leningradi linnakomitee täiskogu otsus 29. märtsist 1935. partei organisatsioonilise töö ja poliitilise kasvatusetöö ülesannete kohta. Meie tahaksime siin eriliselt alla kriipsutada viimast, s. o. kasvatusetööd partei ridades, parteikaadrite ettevalmistamist ja parteiliikmete töö korraldamist. Sest samal ajal, kui „kaadrid otsustavad kõik“, nagu sm. Stalin oma hiljutises kõnes ütles, samal ajal ei seisnud parteikaadrite ettevalmistus ja parteiliikmete kasvatusetöö paljudes parteiorganisatsioonides kaugeltki tarvilikul kõrgusel, olid jäetud, niüütelda, teisele kohale, kuna esikohal seisid ettevõtetes ja asutustes operatiivsed küsimused, majanduslik töö ja nõukogude töö.

Siia juurde tuleb rida teisi puudusi parteiliku kasvatusetöö. Laialt on maad võtnud bürokraatlik kantsleilik ja vormalne töö juhtiminegi. Elava ja konkreetse parteiõppuse asemel leidub küllalt veel paberlikku administratiivset juhtimist. Leninismi propaganda ja enamliku partei ajaloo tundmaõppimine, mis Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini õpetuse omandamise võtmeks on, iseäranis partei ajaloo tundmine ajajärgust peale oktoobrirevolutsiooni, millel on otsustav tähtsus meie partei elus, ei ole kaugeltki tarvilikule kõrgusele tõstetud. Ja see annab ennast tunda parteiliikmete nõrgas ideelises relvastuses, mille tagajärjel parteivaenlaste väljaselgitamises veel raskusi ette tuleb. Leninismi propagandat käsitati siin-seal

„akadeemiliselt“, lahus igapäevastest partei löökülesannetest. Partei ringide tööd kontrollisid komiteed tihtigi ainult vormaliselt, hulgaliselt, kuna kõrvale jäi selle töö ideeline külg ja sisuline kontroll. Ka noorteühingu juhtivate tegelaste valikule ja edasikasvatamisele ei pandud tihtilugu tarvilikku rõhku, mille tagajärjel ka selles töös puudusi ja nõrkusi nähtavale tuli.

Kõik need ja rida teisi puudusi partei töös tulid esile, kui sm. Kirovi mõrtsukalise tapmise järel partei oma valveloleku küsimusega seoses kõik selle kohutava sündmuse õppetunnid läbi töötas. Nende puuduste süstemaatlik kõrvaldamine peab, organisatsiooniliselt, algama kaadrite arvestamise ja nende töö korraldamise ning kontrollimise ülesandest, milleks eestkätt linna- ja raionikomiteede juures partei kaadrite-osakonnad tulevad luua. Ei tohi lubada, et täiesti kvalifitseerimata või vähe kvalifitseeritud inimesed puht vormalsete ankeetliste andmete põhjal töölisi määravad ja jaotavad. Iga organisatsiooni juht peab partei kaadreid nende tegeliku töö järgi tundma; see töö, olgu vastutavatel kohtadel, olgu igapäevases praktikas, peab partei algorganisatsioonidest peale kindlasti arvestatud saama, ning selle järele tuleb kaadreid paigutada: kes vähem töösuuteline, see vähem vastutava töö peale, tema asemele aga hulkadest suutelisemaid, enam kvalifitseeritud vastutavamatele töödele edasi nihutades.

Parteilises kasvatusetöös tuleb kõigepealt kõrvale heita see keskkomitee pleenumite otsuste „läbitöötamise“ paraadisüsteem, kus „ülelinnaline aktiiv“ 3—4 tunniks kokku kutsutakse ja sellega asi lahendatakse. Aktiivil tuleb vähemalt 2—3 korda niipalju aega selle ülesande peale kulutada, muidu jääb töö paratamata pealiskaudseks.

Partei koosolekute kohta märgib linnakomitee pleenum järgmist:

Põhimiselt peavad partei koosolekud kinnised olema; kõikide küsimuste arutamist peab tihedalt siduma partei poliitika põhiküsimustega. Partei koosolekud võivad ainult siis soovitavaid tagajärgi anda, kui nad hästi on ette valmistatud; selleks on vaja, et aruandja oleks hästi ette valmistatud, samuti aga ka, et koosoleku

päevakord organisatsiooni liikmetel vähemalt 2—3 päeva enne koosolekut teada oleks. See võimaldab küsimuste põhjalikku läbitöötamist koosolekul. See võimaldab aga ka asjalikkude ettepanekute tegemist koosolijate poolt, mida koosoleku otsustes tuleb arvesse võtta.

Koosolekute päevakorda ei tohi suure hulga päevakorrapunktidega koormata, mille tagajärjel vähemalt osa küsimuste läbitöötamine pealiskaudseks peab jääma. Just partei elu-olu küsimuste põhjalikuks läbitöötamiseks peab võimalust andma. Parteikomiteed peavad järjekindlalt korraldama aruande-koosolekuid osakondade ja parteiorganisatsiooni ees, ja parteikomitee liikmed peavad alaliselt kaasa aitama töökodade parteiorganisatsioonide tööle. Tähtsamad parteikomitee otsused tulevad töökodade organisatsioonides läbi töötada.

Erilist hoolt tuleb kanda otsuste täideviimise järelvalvamise eest. Juba partei XVII kongressil näitas sm. Stalin, missugune suur tähtsus on partei otsuste täitmise õieti organiseeritud kontrollil mitte ainult võitluses bürokratismi ja kantseiliku juhtimisega, vaid ka otsuste hooletu täitmise või osaliselt isegi nende täitmata jätmise ärahoidmiseks.

Parteiline kasvatusetöö peab tungima ja ulatama iga üksiku parteiliikmeni. Kõik partei liikmed ja kandidaadid tuleb aktiivsele tööle organiseerida. Ülesanded tulevad hoolega ja õieti jagada, ja samuti õieti organiseerida ülesannete täitmise kontroll. Selleks võib kasutada ka parteituid töölisi. Kommunistid peavad praktilises töös näitama, et nad suudavad parteituid töölisi partei ja valitsuse otsuste täitmisele organiseerida. Eriti tuleb tööd kõvendada kaasatundjate gruppides, sest kommunistlike noorteühingute kõrval on kaasatundjate grupid need peaallikad, kust partei oma ridade täiendamiseks uusi, poliitiliselt ettevalmistatud ja karastatud jõudusid ammutab.

Et kogu parteitööd kõrgemale järjele tõsta, revolutsioonilikkude valvelolekut kõvendada ja partei liikmete töö- ning võitlusevõimet suurendada, selleks tuleb eestkätt põhjani välja puhastada enesega rahulolemise ollused, mis partei üksikutes organisatsioonides on maad võtnud. Iseäralikku rõhku aga tuleb panna parteilises kasvatusetöös partei ajaloo põhjalikule tundmaõppimisele. Ilma partei ajaloo sügavama ja igakülge tundmiseta ei saa, nagu pleenum alla kriipsutas, vallutada Lenini-Stalini teooriat, ei saa kindlat

seisukohta võtta partei igapäevases poliitikas, ei saa tundma õppida ja enamlikult paljastada klassivaenlast, kes ikka kavalamalt õpib oma õiget nägu varjama, et ennast peita ja salaja oma kahjustamisetööd teha.

Eestkätt peab partei ajaloo õpetamise tarvilikule kõrgusele tõstma partei aktiivi hulgas, kuid ei saa ega tohi olla ka ühtegi reaaliiget, kes mitte partei ajaloo põhiküsimusigi ei tunneks. Partei liikmed peavad teadma, kuidas meie partei võitis kodanluse, kuidas ta löi kõrvale es-erid, vähemlased ja anarhistid; ta peab aga tingimata teadma ka seda, kuidas meie partei võitles igasuguste kallakutega partei enese ridades, kuidas ta võitis kontr-revolutsioonilikud trotskistid, „demokraatlikud tsentralistid“, parempoolsed kallaklased, parem- „pahempoolsed“ vördjad ja — sinovjevlast, need meie partei ajaloos sinnamaani olematud petised ja valelikud, kes lõpuks kontr-revolutsiooniliku terrori teele välja jõudsid.

Nagu juba tähendatud, tuleb partei ajaloos erilise tähelepanuga läbi töötada ajajärk oktoobrirevolutsioonist peale. Oma tööd parteis „kõrgemate teaduste nelja-aastase kursusega“ võrreldes tähendas sm Lenin:

„Kolmas kursus — 1917. a. kuni 1921. a., see neli aastat, mis on oma sisult rohkem kui eelmised 40 aastat.“

Partei ajaloo õppimisele tuleb tõmmata esimeses järjekorras parteitööliste kaadrid. Tuleb kõige lähema aja jooksul laiendada parteiajaloo ringide võrku partei aktiivile, organiseerida konsultatsioone aktivistidele nii grupeliselt, kui ka individuaalses korras, kusjuures erilisel tuleval läbi töötada võitlused mitmesuguste parteivastaste gruppidega.

Otsustavalt tuleb võidelda nende olluste vastu, kes partei õppust vormalseks püüavad muuta, teda „koolipoisilikuks“ teha. Tuleb valvel olla, et partei ajaloo õppus kõige lähedamalt ja tihedamalt seotud oleks partei igapäevase töö ülesannetega. Õpetamise meetod ise peab muutuma, et õppus sünniks elava jutuajamisena, mis ajaloo muudab elavaks, vaimustaks õppijaid elavate kangelaslike kujudega ja võitlusega, milleks tuleb kasutada ära ka ilukirjandust, ajaloolisi mälestusemärke, muuseumi.

Niisugused on, lühidas kokkuvõttes, tähtsamad juhised, mis Leningradi linnakomitee pleenum parteilise kasvatusetöö kohta andis. Kuigi need, arusaadavalt, käivad

Nõukogude Liidu olukorra kohta, siis leidub siit mõndagi, mida tingimata ära kasutada tuleb ka kapitalistlike maade olukorras, kus parteiliste kaadrite kasvatustöö, parteiliste hulkade poliitiline kasvatus, parteilike võitlusevõimete tõstmise küsimus mitte vähem tähtis ei ole. Partei ajalugu, eriti enamlaste partei ajalugu, iseäranis aga oktoobrirevolutsiooni

ja sotsialismi ehitamise, samuti kõiksugu parteiväestuste olluste ja gruppide vastu võitlemise ajalugu on ka kapitalistlike maade kommunistlikele parteidele üheks tähtsamaks allikaks, millest mitte ainult eeskujude, teoreetilisi õppetunde ei tule ammutada, vaid ka võitlusevaimustust oma igapäevaseks võitluseks kodanluse vastu.

### „Kaadrid otsustavad kõik“

Sõjaväeakadeemia lõupidul 4. mail esines sm Stalin kõnega, mis Nõukogude Liidu arenemisloos teatud teesambana seisma jääb. Annud lühikese ülevaate nõukogude võitlustest ja eriti sotsialismi ehitamisest viimasel ajajärgul, märkis sm Stalin nende muudatuste tagajärjena, mis see ennenägematu töö käasa toonud, vajadust endist juhtsõna: „Ümberehitamise ajajärgul otsustab tehnika kõik“ — asendada uue juhtsõnaga: „Kaadrid otsustavad kõik“.

„On vaja, lõpuks, aru saada — ütles sm. Stalin —, et kõigist maailmas olevatest väärtuslikest kapitalidest kõige väärtuslikum ja otsustavam kapital on — inimesed, kaadrid. On vaja aru saada, et meie praegustes tingimustes „kaadrid otsustavad kõik“. Kui meil suurel arvul head kaadrid saavad olema tööstuses, põllumajanduses, veonduses, sõjaväes —, siis on meie maa võitmatu. Ei saa meie omale niisuguseid kaadreid, — siis jääme mõlemast jalast lonkama“...

Sm Stalini sõnad ei kõnele mitte ainult sellest, et N. Liit viimastel aastatel, umberehitamise ajajärgu algusest peale, võimsalt edasi on läinud, nad saavad erilise tähtsuse, kui neid läbi mõelda eespool parteilise kasvatus ja parteiliste kaadrite töövõime tõstmise kohta toodud otsustega kõrvu seades, nad saavad lähtepunktiks uuele tõusule kogu sotsialistliku ehitustöö käigus. Sest mida tähendab see sm Stalini ülesseatud uus juhtsõna kõige-

pealt? Ta tähendab seda, et kõige suuremat tähelepanu tuleb pöörata kaadritele, et nende eest tuleb hoolitseda, nende väärtust, kvalifikatsiooni tõsta. Mida tähendavad aga paremad, väärtuslikumad, töövõimelisemad, kõrgema kvalifikatsiooniga kaadrid tööstuses, põllumajanduses, veonduses, tervishoiu alal, kaubanduses, haridusetöös, kunsti aladel? Nad tähendavad töö paremat väärtust, tähendavad majanduse tõusu, tähendavad paremat hoolitsemist korterite, toidu, tervislike olude eest. Nad tähendavad üldist kultuuri tasapinna tõstmist. Nad tähendavad kasvatustöö paremale, kõrgemale järjele tõstmist, kunsti ja kirjanduse alade tähtsuse kasvamist üldises kultuuritöös. Nad tähendavad aga ka kogu meie nõukogude töö paremale, kõrgemale järjele tõstmist — kindlamat ja tagajärjekat võistlust bürokratismiga nõukogude asutustes (samuti ka teistes asutustes ja ettevõtetes). Ja, lõpuks, nad tähendavad uusi edusamme nõukogude ehitustöö, sotsialismi ehitamise töömeetodites — sotsialistlikus võistluses ja lööktööl, üldse kogu ehitajaskonnas aktiivsuse, töölisteklassi, kolhooside tööliste, teenijate aktiivsuse ja algatusvõime tõstmist. Sellepärast on loomulik, et sm Stalini sõnad kogu Nõukogude Liidu töörahva hulgas sügavat vastukaja leiavad, kui kõrge hinnang ja sügava väärtuse andmine nendele, kes oma jõudu, oma andeid, oma teadmisi pühendavad sotsialismi ehitusele.

### Tähtpäev partei ajaloos

25. aprillil sai 30 aastat VSDTP 3. kongressi avamisest. Enamlastepartei ajaloos on sel kongressil erilisel tähtis koht. Kongress tuli kokku 1905. a. revolutsiooni tõusu ajal, liikumises, kus proletariaat tõusis revolutsioonilike hulkade juhiks.

Võitlus tsaarivalitsuse vastu, vajadus kõige laiemaid töörahvahulkasid selleks võitluseks mobiliseerida, kaasa tõmmata, tõstis enamlastepartei ette rea raskeid ja

keerulikke küsimusi. Selles uues ajaloolikus olukorras pääses mõjule Lenini revolutsioonijuhhi suur geenius: ta andis töölisteliku põhiküsimustele siin väljenduse ja seade, mis sai juhtnõõriks jõudude koondamisele tsaarivalitsuse kukutamiseks. Rajanedes kindlasti marksismi põhilasele võttis enamlastepartei, Lenini juhatusel, juhtnõõriks nõude, et vaja on talurahvas proletariaadiga kaasa tõmmata,

et kodanlus revolutsioonis lõpuni ei või minna, et ainult proletariaadi ja talurahva ühine jõud kodanlis-demokraatliku revolutsiooni võidule võib viia ja tööliste ning talurahva revolutsioonilik-demokraatliku diktatuuri maksuma panna, mis võimaldaks kodanlis-demokraatlikult revolutsioonilt otsekohe edasi minna sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamisele.

See oli revolutsioonivõitluse järjekindla edasiarendamise poliitika, mis teravalt kokku pörkas vähemlaste vaadetega ja poliitikaga. Need, vähemlased, kinnitasid, et kui on kodanline revolutsioon, siis ei või ometi mitte juhtivaks ja kandvaks jõuks olla proletariaat, vaid seda peab olema kodanlus, „edumeelne“ kodanlus, keda proletariaadil tuleb toetada, et kätte võita kodanline, parlamentlik kord, mis siis eeldused peab looma proletariaadi legaalsele tegevusele, ja mille tiiva all proletariaadi jõud nii tugevaks peavad kasvama, et kord võimuvõtmisele ja sotsialismi teostamisele võivad minna — kunagi kauges, kauges tulevikus...

Lenin vastas vähemlaste seisukohtadele oma kõnes III kongressil, põhjendades enamlaste tormijooksu-poliitikat, mille eesmärgiks oli kodanlis-demokraatlikku revolutsiooni lõpule viia ja teda edasi arendada sotsialistlikuks revolutsiooniks:

„Demokraatlik diktatuur — ütles Lenin — ei ole mitte „korra“ organiseerimine, vaid „sõja“ organiseerimine.“

Mis tähendas, et enamlased mitte parlamentlikule „korrale“ ei püüdnud, vaid võitluse edasiarendamisele kapitalistliku korra kukutamiseks.

See kongress oli esimene puhtenamlik kongress, sest vähemlased, oma püüetes revolutsioonivõitlust desorganiseerida, boikoteerisid kongressi.

„Kolm peaküsimust seisis enne partei III kongressi kokkutulekut partei ja proletariaadi ees Venemaal, mis pidid lahenduse leidma,“ kirjutab Lenin (VII. lhk 301) „Esiteks, partei kriisi küsimus. Teiseks, veel tähtsam küsimus, partei organisatsioonide vormi küsimus üldse. Kolmandaks, pea küsimus, meie taktika küsimus läbielataval revolutsiooni momendil.“

Partei kongress otsustas kõik need küsimused, andes seega revolutsiooniliikumisele kindlad seaded ja juhised. Nagu 1905. a. revolutsioon oli eeltingimuseks ja sissejuhatajuseks 1917. a. revolutsioonile, nii oli partei III kongress eelduseks 1905. a. oktoobri-detsembrivõitlustele, ilma milleta, nagu märkis Lenin, poleks olnud 1917. a. võitused.

A. R.

## Valge Eesti elupäevad

### Aprillikuu kroonika

1. — „Rahva Sõna“ teatel töötab praegu Tallinna sadamatehastes 500 tööliste ümber. Tööliste arvu on viimasel ajal suurendatud, kuna algatusel on ühe sõjalaeva ehitamine. Nimetatud laev kavatakse valmis ehitada 3 aasta jooksul.

Rooste kloppimise töö eest maksetakse Tallinna dokkides sama lehe teatel töölistele 2 korda vähem palka, kui väljamaal.

— „Rahva Sõna“ välispoliitilises artiklis Poola-Vene vahekorra kohta jõutakse otsusele, et Poolamaad ähvardab hädaoht Saksa, mitte aga NSV Liidu poolt. Sotsfaschistide leht ei tõsta üles küsimust NSV Liidu ja Eesti vahekorra kohta ning avaldab valkides nõusolekut kodanliste lehtede laimujuttudega NSV Liidu vastu.

— Tallinna nahatööstiste ametiühingu peakoosolekul tuli arutusele streigi küsimus äärmiselt madalale surutud palkade tõstmiseks. 16-tunnilise tööpäeva juures jõuavad käsikingspad ja nahatööstised hädavaevalt 1—2 krooni leivaraha teenida.

— Tallinna sotsfaschistlikus tööstisteatris etendatakse „suure menuga“ Enn Waiguri näidendit „Kraavihallid“. Näidend kujutab, kuidas „metsade ürgses“ vaikuses „ühes päikeseküllases veskijärve talus“ võetakse hulkureid töötuid, „kraavihalle“, vastu kui oma lapsi. Teatritükk olevat heaks „lahutuseks“ ja ilusaks „muinasjutuks“ kõigile neile,

kes ka 16-tunnilise tööpäeva juures leivaraha ära ei jõua teenida. — Kui papid enam ei tõmba, siis „menutavad“ sotsfaschistid.

2. — Kaitseliidu peastaabi poolt kuulutati hiljuti välja võistlus parema sõjamarsi peale. Võistluse lõpptulemusena on Kaitseliit nüüd rikastunud tervelt 38 sõjamarsiga. Kah rekord.

— Tallinna savitööstised kavatakse palgatõstmise streiki. Kui õppinud potissepp 1931. a. veel 5 krooni päevas teenis, siis ei teeni ta praegu mitte üle 1½ krooni. Savitööstised pole nähtavasti rahul oma ühingu sotsfaschistliku juhatajusega, kuna on karta, et ühingu juhatus ettevõtjatega võitlust ei taha alata.

Käesoleval kevadel organiseeritakse „Rahva Sõna“ teatel Aegviidu lähedale töölaager 100 noortöölise jaoks. Tööndal kestvat 35 tundi. Ülejäänud aeg kasutatakse noorte faschistlikuks ümberkasvatamiseks ja sõjaliseks ettevalmistuseks. „Kasvatuse“ ametlikuks organiseerijaks ja läbiviijaks olevat valitsuse poolt „Kristiik noortemeeste ühing“ määratud. Nii, nii! Faschistlik terrorivalitsus ja papid — „kes neid suudab ilal lahuta“!

3. — Sotsfaschistliku ülemjärga A. Rei algatusel kutsuti kokku Tallinna Töölismuusika Ühingu peakoosolek, kus otsustati ühingu nimetusest sõna

„töölis“ maha kustutada. Uueks ühingu nimeks soovitas A. Rei „Heli“. Nimemuutus olevat tingitud Poliitilisest silmapälgust. Ühinguist lahkuvat „Päevalehe“ teatel — töölisel, kuna nende asemele võetavat inimesi teistest ringkondadest.

— „Päevalehele“ teeb muret käesoleva aasta väliskaubanduse tasakaalustamine. Kui möödunud aasta aktiivne kaubavahetus kätte oli saadud krooni-väärtuse allalöömisega ning metsamaterjali väljaveo suurendamisega, siis ei võida käesoleval aastal neid abinõusid korduvalt tarvitada. Tarvis olevat aga kõigi abinõudega väliskaubanduse aktiivset tasakaalu alles hoida, — sest kodanlusel läheb välisvaluutat suurel hulgal sõjaväerustuse muretsemiseks tarvis.

4. — „Päevalehe“ teatel jõudnud Siberist valgesse Eestisse 2 eesti perekonda optante. Tööpuuduse tagajärjel sattunud nad Eestis aga Viljandi vaestemajasse. Linnavalitsus otsustas viimaks nad linna mõisa moonakateks saata — teiste tööliste lahutlaskmise arvel. Väevalt, et seesugune „Isamaa“ teisi opteerimishimulisi eriti ligi meelitab!

— „Pallase“ kunstikoolis puhkes streik kahe õpetaja — Triigi ja Vabbe — vallandamise pärast. Mõlemad vallandatud kunstnikud kuulusid varemalt vabameelsete kodanliste kunstnikkude hulka.

— Tallinnas on seni kõhutüüfusse haigestunud 134 inimest. Haigetest sureb 60% ümber.

5. Pätsi valitsuse poolt organiseeritud fashistlik partei „Isamaaliit“ omab „Päevalehe“ kirjelduse järgi „tsentraliseeritud“ organisatsiooni ilme. Ta ei sea üles iseseisvat poliitilist programmi, vaid tahab tegutseda ainult riigivõimu otsekoheisel juhtimisel. Isamaaliidu keskkomitee võib oma heaksarvamise järgi likvideerida tõrkuvaid allosakondi ning neid oma volimehe kaudu ümber organiseerida. — Ikka Mussolini ja Hitleri suurte eeskujude järele.

— Pätsi valitsuse majandusnõukogu istangul kuulati majandusministri aruannet 1934. a. majandusliku olukorra kohta. Letti, et kroonikursi allalöömisega, preemiate maksimisega ja tollikaitsega olevat majanduslikkus elus kätte saadud teatud elavnemine. Käesoleval aastal avalikkus tulnud hinnalangemisest tahetakse samade abinõudega üle saada. Kehvadele ja palgast elavatele kihtidele tähendab see majanduspoliitika uut kurnamisrikke raskendamist.

— Majandusminister Selter pidi oma majandusnõukogu istangul peetud kõnes tunnistama, et „mõnes tööstusharus on palgad väga madalad. On tööstusharusid, kus palgad ei küüni isegi inimese elatisminimumini“. Selles see „paranemine“ ja „elavnemine“ siis seisabki!

— Riigivõimu haaranud fashistlik suurkapitalistlik kildkond kavatseb tööstusest välja kiskuda endist vabavõistluse pärandust. Riiklikult aparaadilt nõutakse, et ta kurnamis-sõõdamaa „kontsessioonidena“ oma meeste vahel välja jagaks. Üks kurnaja ei tohi hammastega oma ametivenna kõrri karata, kõik nad peavad aga ühtlaselt välja astuma tööliste vastu. — Selteri sõnade järgi nõudvat selle plaani elluviimine hulk rasket ja higinistavat tööd. — Meie usume ka, et raske saab olema asja niikaugele viia, et kapitalistid üksteisele kõrri ei kargaks, küll aga haaravad nad kõik tööliste kõrri järele.

— Riigiteenijate palkade tõstmisest valges Eestis 1932. a. tasapinnale ei saavat majandusministri sõnade järgi juttugi olla. Tööstööliste streikide ärahoidmiseks lubas minister nende palgaküsimust „teravama silmaga vaatama hakata!“ Kah „trööst“ nälgivaile.

6. Sindi vabrikus peksid ja sõimasid „R. Sõna“ teatel kaks meistrit töölist. Lõpuks aeti peksasaa-

nud tööline vabrikust minema. Kõigi tööliste ühise protesti tagajärjel oli vabriku valitsus sunnitud tööliste uuesti tagasi võtma ning meistritele hoiatuse tegema, et nad edaspidi töölist koheldes ei tarvitsaks sõimusõnu ja ei läheks kättega tööliste kallale. — Meistrid muidugi imestavad, et mis pagana „vabariik“ see on, kui töölist avalikult pekstagi ei tohi!

8. — Väikekodanlike nooresooühingu (ÜENÜ) esinduskogu koosolekul võeti noorsoo kasvatusprogrammi üles järgmised punktid: Noored peavad uurima oma esivanemate päritolu — rassilise puhutuse väljaselgitamiseks, nad peavad asutama kodumuseume, koguma arhiveale, vanaemade-isade kirjavahetust jne. Lõpuks peavad nad endid rakendama spordi- ja kaitseliidu organisatsioonides sõjateaduse õppimisele.

9. — Papiid esitasid Pätsi valitsusele ühise märkikirja, milles nõutakse usuõpetuse sundust koolides. „Vaba Maa“ järgi jäävat valges Eestis 25% lastest ristimata ning sellega juba varakult kiriku mõju alt hoopis välja. Sunduslik usuõpetus koolides aitaks fashistlikule riigikirikule rahva üle kindlustada keskaegset võimu.

— Tervishoiu direktori aruande järgi tekkivat laste kõrge surevuse protsent Eestis emadekaltse puudusest. Madala palgaga naistöölisel olevat sunnitud tööle käima kuni sünnitamise kättejõudmiseni ning pärast sünnitamist, töökoha kaotuse kartusel, jälle kohe tööle asuma. Sarnaselt sünnitatud lapsed surevat harilikult igasuguste kehaliste nõrkuste tagajärjel.

— Tallinnas peeti metsateenijate kongressi, kus arutati palga, haiguskinnituse, pensiooni j. t. küsimust. Metsateenijad nõuavad endile tagasi 1925. a. palgamäära.

10. — Kodade ehitamises on jõutud ühe tähtsama „koja“ juurde, mis peaks endasse koondama kõik vabrikutöölised. „Vaba Maa“ kartusel ei saavat vabrikutöölisele koja ehitusel mööda minna vabriku omanikkude kojast. Need kaks koda on aga üksteisele vaenulikud, ja see tähendaks rahva lõhenemist kahte laagrisse. Kuidas seda küsimust vastuoluita lahendada, ei tea ka „Vaba Maa“.

— Päevalehe järgi töötab Eesti külas hallparunite juures 20 000 meestöölist. Nende arvu tahetakse käesoleva suve jooksul 10 000 võrra suurendada, kuna on ette nähtud 15 000 ha uudismaade ülesharimist riigi kaasabil. Hallparunite soode ja uudismaade ülesharimisele tahetakse rakendada ka vangete ja töölaagrite tööjõudu.

— Eesti kirjanikkude liidu kõrval organiseeritakse „Päevalehe“ teatel uut rahvusliikude kirjanikkude rühma, kes riikliku toetuse arvel fashistliku „uuestisünni“ ideid propageerib. Rahvusliku rühma eesotsas seisab tuntud keeleanudaja Joh. Aavik. Üks nimekamaid uue rühma liikmeid Helene Ranna kirjutas möödunud aastal koraalide kogu „Jeesukest ei jäta ma“.

11. — Tallinna, Tartu ja Pärnu nahatöölise koosolekul lepiti kokku streigi tingimuste kohta. Töölisel nõuavad „R. Sõna“ järgi järgmist: töötasu tuleb kõrgendada 25–40%, maksma panna 8-tunniline tööpäev, ületunnid 50% lisatasuga, haiguskindlustamise ja palgaraamatute sisseseadmine. Töötlemine tööliste korteris tuleb lõpetada.

— „R. Sõna“ toob teateid Tallinna kullasepatöölise viletsate töötingimuste kohta. Väljaõppinud tööline ei teeni üle 20–25 senti tunnisi. Kullasepariid kasutavad suurel määral odavabinnalisi õpilaste tööjõudu, mille abil ka õppinud tööliste palgad maha



surutakse. Õpilastele ei makseta üle 20 krooni (umbes 6 rubla) kuus.

— K. A. Hindrey — üks tagurliisemaid ja mustemaid valge Eesti kirjanikke, selgitades n.n. „Rahvuslikkude kirjanikkude“ poliitilist programmi, kriip-sutab muuseumas alla, et „vene invasiooni“ kartusel olevat mõned kodanlikud kirjanikud seni liig suurt huvi tunnud „oleviku rahu ja kommunistide hinge-elu vastu“. Seda sentimentalismi tööliste vastu tulevat nüüd hävitada ning hambad säärede lüüa neile, kes pole veel kummardanud fashistliku Moloki ees.

— 12. — Tallinnas algas üldine nahatöölise streik. Juba streigi algusel teatasid 9 ettevõtet, et nad on nõus alla kirjutama tööliste nõudmistele ning sellepärast jäi streik neis ettevõtetes ära.

Ka Viljandis ja Pärnus on oodata nahatöölise streiki. — Streikijate arv Tallinnas tõusis 1500-ni.

14. — „Päevalehe“ teatel ehitatakse Aegviitu keemiavabrik. Tööstust tahetakse juba käesoleva aasta sügiseks käima lasta. Vabriku ehituse kiire tempo näitab, et tulevases ettevõttes on huvitavad sõjaväe ringkonnad.

— Aegviidu lähedal said pommiplahvatuse tagajärjel surma 2 töölisi. Töölised töötasid sõjalises ettevõttes ning avasid lõhkeainete kogumise eesmärgil vanu pomme ja miine.

— „Rev. Zeitung“ nõuab, et uudismaa ülesharimisel ja kultiveerimisel, mida läbi viiakse riiklikul toetusel, mõeldakse ka sulaste süstemaatlikule ja alalisele kasutamisele. Iga hallparun, kes saab riiklikku toetust, pidavat oma sulastele elukorterid ehitama, et enam tööjõudu aasta ümber ära kasutada.

15. — „Päevaleht“ leitab oma välispoliitilises juhtkirjas, et idapakt seisab kooskõlas Rahvasteliidu põhikirja punktidega. Rahu kindlustamiseks olevat mõistetav ka Vene-Prantsuse vastastikuse abistamise leping, kuid kas võib sellega ühineda ka Eesti — seda „Päevaleht“ ei tea. Nähtavasti ei taha „Päevaleht“ sihilikult vastata küsimusele, kas asub ta Ida-Euroopa rahukindlustamise või sõja ülespühumise seisukohal.

— „Postimees“ viriseb edasi. „Meie sirga-sõrga kõndijad“ — kirjutab ta — „ei muuda oma seisukohti mitte veende järele, vaid selle järele, kust puhuvad rammusamad tuuled ja kuis kandis on lahti kullamaad. Seetõttu on neil hõlpus täna olla must, homme valge, ülehomme jälle must.“ — Vanaks on jäänud „Postimehe“ enda kihvad kullamaa eest võitlemisel. Sellest siis need kõrvaletõugatud kiskja pisarad.

16. — „Kaja“ hädaldab põllutöölise kõrgema palga pärast Lätimaal. Et Eestis põllutöölise palgad kõige madalamale surutud on, siis rändavat Lõuna-Eesti põllutöölised Lätimaale, kus nalle „Kaja“ järgi vähemalt 1-kroonine päevapalk kindlustatud olevat. — Aga Eestis siis — ?

— Märtsikuu väliskaubandus on passiivne 28% ulatuses. Langes tselluloosi, metsaainete ja liina väljavedu.

— Tallinnas kestab nahatöölise streik hea võimalootuse tähe all. 104 ettevõtetest on juba 46 ettevõtet tööliste tingimused vastu võtnud. 60-nes ettevõttes jätkavad 600—700 töölise streiki edasi.

— Soome lehtede teatel antavat valges Eestis kohtu alla 47 vabfashisti. Päevalehe teatel eitab aga sõjaprokurör seda teadet, sest kohtu alla antavate isikute arv ei olevat veel teada!

— „Päevalehe“ teatel on Eestis 25 000 riigiteenijat.

17. — Nahatöölised tahavad Tallinnas boikotti alla kuulutada need kauplused ja ettevõtted, kes

seni pole veel vastu võtnud tööliste nõudmist kollektiivlepingu ja palgakõrgenduse asjus.

— Pärnu kingsepad on ettevõtjatele esitanud kollektiivlepingu ja palgatõstmise tingimused. Läbirääkimised ettevõtjatega kestavad edasi.

— Lühikese aja jooksul on avalikuks tulnud 2 suuremat rahakõrvaldamist ja võltsimist vaeslaste kohtutes. Raha kõrvaldajaks Narva jõesuus on aleviku kõige „auväärsem“ härra — karskusseltsi ja ühis-panga esimees, asundustalude kokkuostja jne.

— Ühele fashismi suurmeisterile — Kaarel Eenpalule — teeb raskust „talupoegade“ fashistlik üheltitmine. — Mis teha, kui „kobjadki“ klassivaheid ei kaota.

— Ameerika „eestlaste organiseerimiseks“ nõuavad Ameerikas olevad eesti kodanlikud elemendid Eestist — *papi* kohalesaamist, kes risti ja piibliga aitaks eestlaste hulgast välja peletada kommunistliku kuradi. „Päevalehe“ teatel pooldab Päts „tüseda usuõpetaja saatmist Ameerikasse“.

17. — Tallinnas peeti üleriiklikult teatripäeva moodilainud fashistliku pidulikkusega. Teatripäeva ülesandeks oli senise teatri ümberkorraldamine — „uutele alustele“, mida näitasid Pätsid, Eenpalud ja teised tuusad. Peanõudmisteks seati üles, et teater peab neile, kelle elu raske — „hea käekäigu kunstliku illusiooni looma“ ja et näitekirjandusest tuleb välja rookida kõik, mis ei vasta tänapäeva fashismi maitsele.

18. — Tallinna kingseppade streik jätkub mõnede äride vastu, kes tõrguvad allakirjutamast kollektiivlepingu nõudmisele. Töökojad on peaaegu kõik juba vastu võtnud tööliste tingimused. Sellega lõppes tööliste streik võidukalt.

— Kevade tulekuga on „Päevalehe“ teatel mõnedes tehastes uusi töölisi juurde võetud. Nii töötab praegu Balti puuvilla-vabrikus 1300 töölise, Krullis 600 töölise, linna elektrijaamas 210 töölise jne. Paljudes tehastes olevat lähemal ajal tööliste lahtilaskmist karta. Viktooria kastitehasest on märtsi kuu jooksul üks lahti lastud 140 töölise.

19. — Tallinna keskvangimajas kauemat aega kinniistunud noortõeline Arnold Krišemanni suri 17. aprillil tiiskusse. Krišemanni matusele kogunes „Päevalehe“ teatel suurem hulk töölisühingu liikmeid, kes teda revolutsioonilikkude laulude ja punaste leinapärgadega läbi linna tahtsid kanda. Kohalerutanud politsei kõrvaldas türmiohvri puusärgilt kõik punasevärvilised linnid ja pärjad ning takistas samuti töölistel „Punase Lipu“ laulmist. — Härgade tõug on Eestis veel tugev.

23. — Haridusministeerium komandeeris Saksa-maale rea haridusnõunikke ja koolidirektoreid tutvunema hitlerlikkude koolikorraldustega.

— Tartu nahatöölise ühing pidas üldkoosolekut. Tartus elab üle 400 nahatöölise, kellest on ühingu-organisatsiooniga 300 ümber. Üldkoosolekul tõotati välja palgatõstmise nõudmine ja kollektiivlepingu kava. Kui ettevõtjad seda vastu ei võta, siis kavatsevad Tartu nahatöölised 2. mail streiki alustada.

25. — „Päevalehe“ välispoliitilises juhtkirjas tõlgitsetakse NSV Liidu ja Prantsusmaa vastastikku abistamise lepingut N. Liidule vaenulikuks. Leping olevat valgele Eestile sellega hädaohtlik, et Prantsusmaa avitamiseks võtvat NSV Liidu väed... Eestisse tungida! „Päevalehe“ vabfashistlikult juhtkirjanikult ei kuule aga, arusaadavalt, sõnagi sellest, et just hitlerlikud maadevallutajad Baltimaade „tühja ruumi“ hüppelauaks Idasse tungimisel ära kasutada tahavad.

— Üksmeelne streik algas Viljandi nahatöölistel. Viljandis elutsevast 108 nahatöölisest oli koosolekule ilmunud viimane kui üks mees. Streik kuulutati välja 107 tööliste pooldamisel.

— Pärnu nahatööliste üldkoosolekul, millest osa võttis 75% kõigist Pärnu nahatöölisest, otsustati ettevõtjatele esitada ühine märgukiri 30% palga tõstmiseks ja kollektiivlepingu maksmapanekuks. Kui ettevõtjad tööliste nõudmist 4. maiks vastu ei võta, siis algavad viimased 4. mail streiki.

**26.** — Tallinnas algas raudteelaste kutseühingute 12. kongress. Kongressil tuli avalikuks, et raudteelaste palgatõstmise nõudmised pole senini täitmist leidnud. Raudteelase elatistsiiminimumiks tunnistati kongressil vähemalt 100-kroonine kuupalk. Praegu saavad aga remonttöölised ja roopaseadjad 50—60 kr. kuus.

— Päts sõidab „Päevalehe“ teatel umbes kuuks ajaks Poolamaale. Sõidu eesmärgiks olevat terviseparandamine. — Poola õhk on ju mitmeti kasulik.

— Eesti meremeestele tuntud „Meremeeste-kodu“ asjaajaja sotsfaschist August Tiitus vangistati vales rahade laialilaotamise pärast. Senini tegutses Tiitus meremeeste palganõudmist mahaahkerdamise ja äraandmisega kodanlusele.

**27.** — Maatööliste palkade kohta toob „R. Sõna“ järgmisi teateid Valgamaalt: karjaste palk tõuseb 13—15 kroonini (mete rahas 5 rubla), teenijatel-tüdrukutel 18—20 kroonini ja sulastel 25—30 kroonini kuus. Pole siis ime, et maatöölised niisugusest näljapalgast lahkuvad ning Lätimaal teenistusekohti otsivad.

— „Päevalehe“ teatel jõudis Saaremaalt Pärnusse üle 300 maatöölise. Saarlased tahavad „Suuremaal“ hallparunite juures kraavi- ja põllutööga ülespidamist otsida.

— Viljandi töölisühingu koosolekul otsustati kõiki Viljandi töölisi üles kutsuda streikivate nahatööliste avitamisele. Töölised peavad boikoteerima neid kauplusi ja ettevõtteid, kes vastu ei võta streikijate nõudmist.

— Viljandis peeti omapärast kohut kellegi hironandi ja nõia üle, kes oma „seitsmenda Moosese raamatu“ vahele 25-lt isikuit suurema summa raha „hoiule“ kogunud. „Nõid“ olevat lõpuks kõikide Moosese kummardajate raha läbi löönud ning sattus selle tagajärjel kohtu alla.

— Tallinnas on oodata ka savitöölise streiki. Savitöölise üldkoosolekul otsustati nõuda kollektiivlepingu tarvitusele võtmist, mille järgi ettevõtjad ainult ametiühingu liikmeid tööle võivad palgata. Senistele palkadele otsustati nõuda 20%-list kõrgendust. Ettevõtjate vastust oodatakse 2. maiks.

— Eesti sotsfaschistid loobusid käesoleval aastal igasugustest maidemonstratsioonidest ja koosolekustest. Ainult 30. aprilli õhtuks oli ette nähtud sotsjäära Rei kõneõhtu sotsjuhtide kitsamale ringkonnale.

— Tallinna rätsepatöölise koosolekul selgus, et alates 1928. aastast, on tööpalka keskmiselt alandatud tervelt 60% võrd. Et praegu ettevõtetal ja äridel suured valmisriide tagavarad ees on, siis ei arvatud praegust aega streigi algamiseks sündsaks. Esimesel võimalusel tahavad rätsepatöölised siiski streigi abil oma elutingimusi parandama hakata.

— „Rahva Sõna“ teatel ei makseta „Eesti Portselanis“ tööliste teenitud palka välja, ning töölised on seda sunnitud kohtu teel sisse nõudma. Vabsfaschistide võidu lootusel oli vabrik lasknud suuremal hulgal vabsfaschistide juhtide savist kujusid valmistada. Et aga vabsfaschistide asemel Pätsfaschistid võimule tulid, siis ei leidnud kujud ostjaid, ning — töölised jäid palgast ilma.

### Märgatud trüklvead:

Lhk.	Veerg	Rida	On trükitud	Peab olema
28	2	27 alt	võistlust	võitlust
31	1	29 ülev.	mõeldakse	mõeldaks

---

TELLIGE MEIE  
AJALEHTE  
„EDASIT“ ja  
AJAKIRJU!

TELLIMISE HINNAD:

E D A S I

1 kuu peale	— rbl. 75 kop.
3 " "	2 rbl. 25 kop.
6 " "	4 rbl. 50 kop.
12 " "	9 rbl. — kop.

Klassivõitlus

1 kuu peale	— rbl. 75 kop.
3 " "	2 rbl. 25 kop.
6 " "	4 rbl. 50 kop.
12 " "	9 rbl. — kop.

L E E G I D

1 kuu peale	— rbl. 75 kop.
3 " "	2 rbl. 25 kop.
6 " "	4 rbl. 50 kop.
12 " "	9 rbl. — kop.

Ar 935 P  
Klassivõitlus

# „КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 5 (176)

Издание ЭКП (Эст. секция Коминтерна). Журнал на эстонском языке

№ 1075

Def. märkused  
B

6401011



Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер., № 2  
Välismaatöölaliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikuulits № 2

Hind 75 kop.

